

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีมลพิษทางน้ำ” ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องมลพิษ
2. กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ
3. การบังคับใช้กฎหมาย
4. หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องมลพิษ

ภาวะมลพิษเป็นปัญหาที่อยู่คู่สังคมไทยมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่การพัฒนาประเทศเพื่อเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งทำให้ภาคการผลิตปรับเปลี่ยนจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม การผลิตดังกล่าวก่อให้เกิดของเสียเป็นจำนวนมาก ซึ่งถูกปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ได้ผ่านการบำบัดเสียก่อน ทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลาย เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต กระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน มีนักวิชาการอธิบายความหมายของภาวะมลพิษไว้ว่า หมายถึง

การที่สิ่งแวดล้อมถูกปนเปื้อนด้วยสิ่งแปลกปลอมหรือของเสียต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการผลิต ทั้งในรูปของวัตถุและพลังงาน ทั้งที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ โดยที่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เจือปนอยู่ในธรรมชาติมากจนเกินระดับที่กระบวนการฟอกตัวของระบบธรรมชาติจะรองรับได้ และในบางกรณีอาจถึงระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และอนามัยของมนุษย์ รวมทั้งระบบนิเวศของพืชและสัตว์ได้ (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2547, น. 39)

ภาวะมลพิษอาจแบ่งออกได้ตามประเภทของมลพิษ คือ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน และมลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย

ความหมายของมลพิษ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “มลพิษ” ไว้ในมาตรา 4 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มลพิษ หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้นที่ถูกปล่อยจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึง รังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือนหรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วย

ความหมายของมลพิษทางน้ำ

มลพิษทางน้ำ หมายถึง ภาวะที่น้ำเสื่อมคุณภาพหรือน้ำมีคุณสมบัติเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยเป็นอยู่ตามธรรมชาติ เนื่องจากมีสารพิษเจือปนจนทำให้มนุษย์ สัตว์ และพืชได้รับอันตรายทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม (สุธีลา ตูลยะเสถียร และคณะ, 2544, น. 225)

เกษม จันทรแก้ว ได้ให้นิยามของคำว่า มลพิษทางน้ำ ไว้ว่า หมายถึง น้ำที่มีการปนเปื้อนของมลสาร สารเคมีที่เป็นพิษ หรือมีสัดส่วนขององค์ประกอบผิดไปจากธรรมชาติจนมี ผลต่อสุขภาพและอนามัยของมนุษย์ รวมทั้งพืช และสัตว์

สุนทร พูนพิพัฒน์ ได้ให้นิยามและความหมายของมลพิษทางน้ำ ไว้ว่า หมายถึง น้ำที่มีสารพิษแปดเปื้อนอยู่ในปริมาณที่เกินขีดจำกัด หรือน้ำที่มีคุณสมบัติเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพธรรมชาติจนทำให้มนุษย์ สัตว์ และพืช ได้รับอันตรายจากการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งโดยผลทางตรงและทางอ้อม

พูนศิริ วัจนะภูมิ ได้อธิบายไว้ว่า มลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย หมายถึง น้ำที่เสื่อมคุณภาพหรือน้ำที่มีคุณสมบัติเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ เนื่องจากมีสิ่งแปลกปลอมที่ไม่พึงปรารถนาปนเปื้อนทำให้เกิดความเสียหายต่อการใช้ประโยชน์

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นิยามคำว่า “น้ำเสีย” ไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง “ของเสียที่อยู่ในสภาพเป็นของเหลว รวมทั้งมลสารที่ปนเปื้อนอยู่ในของเหลวนั้น”

มลพิษทางน้ำตามคำนิยามข้างต้นจึงอาจให้ความหมายได้ว่า การที่สภาวะของน้ำที่มีสิ่งเจือปนในสภาพของของเหลวอยู่เกินค่ามาตรฐานจนถึงขั้นอาจเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต มนุษย์ พืช และสัตว์ได้ สิ่งที่เจือปนอยู่ในน้ำนั้นประกอบไปด้วยสารที่เป็นพิษ เช่น ปุ๋ย ตะกั่ว ยาฆ่าแมลง และโลหะหนักอื่น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปมีที่มาจากน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และสารที่ไม่เป็นพิษ จำพวกสารอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย เช่น โปรตีน ไขมัน และคาร์โบไฮเดรต โดยที่สารต่าง ๆ เหล่านี้ถูกปล่อยลงสู่แหล่งน้ำโดยที่มิได้ทำการบำบัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เสียก่อนทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียหรือเป็นพิษได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งมลพิษทางน้ำ หมายถึง การที่คุณภาพของน้ำต้องเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีสิ่งปนเปื้อนที่ถูกปล่อยทิ้งหรือปล่อยออกมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษและสะสมอยู่ในปริมาณมากพอที่จะทำความเสียหายต่อระบบนิเวศน์และ คุณภาพของน้ำได้

แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ

แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ แบ่งตามลักษณะของการปลดปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งน้ำได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีตำแหน่งชัดเจน (Point Source) คือ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ปล่อยสารมลพิษลงสู่แหล่งน้ำที่มีตำแหน่งแน่นอนชัดเจน ซึ่งอาจมาจากโรงงานอุตสาหกรรม บ่อบำบัดน้ำเสีย หรือท่อระบายน้ำจากบ้านเรือน
2. แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีตำแหน่งไม่ชัดเจน (Nonpoint Source) คือ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ปล่อยสารมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ โดยการแพร่กระจายลงสู่แหล่งน้ำที่ไม่สามารถบ่งชี้ตำแหน่งที่แน่นอนได้ เช่น การที่ตะกอนดิน หวาย ถูกพัดพาลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ การชะล้างสารปราบศัตรูพืชจากผิวน้ำดินและพืชผักในพื้นที่ทางการเกษตรลงสู่แหล่งน้ำ การแพร่กระจายของสารเคมีจากของเสียอันตรายที่ถูกฝังใต้ดิน หรือจากน้ำชะมูลฝอย ลงสู่แหล่งน้ำ

น้ำทิ้ง

น้ำทิ้งที่ก่อมลพิษต่อแหล่งน้ำสามารถจัดแบ่งเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

1. น้ำทิ้งจากชุมชน น้ำทิ้งจากแหล่งชุมชนเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของมลพิษทางน้ำ น้ำเสียจากชุมชนเกิดจากการใช้น้ำในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น น้ำทิ้งที่มาจากการซักล้าง ประกอบอาหาร ขับถ่าย ชำระล้างร่างกาย จากที่อยู่อาศัยทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นอาคารบ้านเรือน อาคารชุด ตลาดสด ร้านค้า ร้านอาหาร ภัตตาคาร หอพัก โรงพยาบาล สถานพยาบาล โรงแรม

อุ้มอมรด น้ำทิ้งจะถูกปล่อยลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะซึ่งส่วนใหญ่จะไหลลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่ได้ รับการบำบัดก่อน นอกจากน้ำทิ้งจากท่อระบายน้ำแล้วน้ำทิ้งจากชุมชนปริมาณมากที่ไหลลงสู่ แหล่งน้ำในลักษณะที่มีตำแหน่งไม่ชัดเจน (Nonpoint Source) เช่น น้ำที่เกิดจากการล้างพื้นผิว ตามอาคารบ้านเรือน น้ำล้างผิวถนน น้ำที่ชะล้างตะกอนดินทรายจากบริเวณที่มีการก่อสร้างถนน และอาคาร

2. น้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม สิ่งปนเปื้อนในน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมมี ลักษณะแตกต่างกันตามประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานกระดาษ โรงงานทำอาหาร กระป๋อง โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง จะปล่อยน้ำทิ้งที่มีสารอินทรีย์จำนวนมาก ทำให้ค่า BOD ของน้ำทิ้งจากโรงงานประเภทนี้มีค่าสูงมาก คือ มีค่า BOD ตั้งแต่ 700 ถึง 70,000 มิลลิกรัมต่อลิตร โรงงานอุตสาหกรรมเคมี โรงงานผลิตสารกำจัดศัตรูพืช โรงงานถลุงเหล็ก โรงงาน ย้อมผ้า โรงงานฟอกหนัง จะปล่อยน้ำทิ้งที่มีสารพิษเจือปนอยู่มาก โรงงานผลิตกระแสไฟฟ้า โรงงานถลุงเหล็ก โรงงานกลั่นน้ำมัน จะปล่อยน้ำทิ้งที่มีอุณหภูมิสูงถึง 60 องศาเซลเซียส และมี น้ำมันปนเปื้อนด้วย การทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่มีน้ำทิ้งที่มีตะกอนดินทรายและกากแร่จำนวนมาก

น้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำทางท่อน้ำทิ้ง ลักษณะ ของน้ำทิ้งจากอุตสาหกรรมจะมีค่า BOD สูงมาก มีความเป็นกรดและด่างสูง มีสารแขวนลอยมาก ดังนั้นถ้าน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมไม่ได้รับการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ จะมีผลต่อ คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำอย่างรุนแรง สามารถทำให้สัตว์น้ำในแหล่งน้ำนั้นตายได้ทันที น้ำจะเน่าเสีย อย่างรวดเร็วและรุนแรง

3. น้ำทิ้งเกษตรกรรม คือ น้ำที่ระบายจากพื้นที่ทำการเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำไร ทำนา ทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ น้ำที่ระบายจากบริเวณที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่จะมีสารประกอบ ทางเคมีที่ชะล้างมาจากผิวดิน ได้แก่ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ วัตถุมีพิษที่ใช้ในการเกษตร และของเสีย จากกระบวนการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เช่น เศษพืช มูลสัตว์ เมื่อของเสียดังกล่าวถูกระบายลงสู่ แหล่งน้ำทำให้เกิดการเน่าเสีย เกิดตะกอนในแหล่งน้ำ

กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ

การจัดการปัญหามลพิษทางน้ำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

การกำหนดมาตรฐานคุณภาพโดยทั่วไป

มาตรฐานคุณภาพน้ำโดยทั่วไป เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องคุณภาพของน้ำเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางและใช้ความระมัดระวังมิให้น้ำเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการหรือโครงการมีมากเกินไปที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อและสร้างความเสียหายต่อคุณภาพของน้ำนั้นได้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กล่าวถึงการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำโดยทั่วไปไว้ในมาตรา 32 ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในการออกประกาศกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำโดยแยกตามประเภทของแหล่งน้ำไว้ ดังนี้

1. มาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน

1.1 ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน

2. มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งรวมทั้งบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ

2.1 ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน

2.2 ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง

3. มาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาล

การกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งไว้ในมาตรา 55 โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดไว้ ดังนี้

1. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด วันที่ 10 มกราคม 2537

2. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม วันที่ 3 มกราคม 2539

3. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 5 เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากที่ดินจัดสรร วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2539

4. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2539

การจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุม

ในการจัดการน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมนั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตร 69 ดังนี้

มาตรา 69 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษที่จะต้องถูก ควบคุมมลพิษมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตามมาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใด กำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นและมาตรฐานนั้นยัง มีผลใช้บังคับตามมาตรา 56 หรือมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นพิเศษสำหรับเขต ควบคุมมลพิษตามมาตรา 58

อาศัยอำนาจตามมาตรา 69 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมการระบายน้ำทิ้งและมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดไว้ ดังนี้

1. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 2 เรื่อง กำหนดประเภทของอาคารเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม วันที่ 7 มิถุนายน 2538

2. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 เรื่อง กำหนดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม วันที่ 3 มกราคม 2539

3. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 6 เรื่อง กำหนดให้ที่ดินจัดสรรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2539

4. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544

หน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ถูกควบคุม

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกประกาศกำหนดประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทั้งน้ำเสียหรือของเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อมตามมาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมมีหน้าที่ ดังนี้

1. ก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียของตนเอง

มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด เพื่อการนี้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองมีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่กำหนดให้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีขึ้นนั้นด้วยก็ได้

กรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษใดยังไม่มีระบบบำบัดหรือระบบกำจัดของเสียของตนเอง มาตรา 70 วรรคแรกกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นมีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด เพื่อเป็นการควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นในการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียให้ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดก่อนที่จะระบายน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของระบบดังกล่าวนี้ด้วยก็ได้

อนึ่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มิได้มีบทลงโทษกรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ฝ่าฝืนมิได้ก่อสร้าง หรือติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้สั่งตามมาตรา 70

2. แจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบและแก้ไขระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่แล้ว

มาตรา 70 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

ในกรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษใดมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วก่อนวันที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบ หากเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเห็นว่าระบบบำบัด น้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด

กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตนที่มีอยู่แล้วก่อนวันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จะออกประกาศประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการระบายน้ำเสียหรือของเสียตามมาตรา 69 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบดังกล่าวแก้ไข ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียนั้นให้ได้มาตรฐานที่กำหนดได้

3. จัดส่งน้ำเสียไปบำบัดยังระบบบำบัดน้ำเสียรวม

มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ซึ่งยังมิได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด หรือไม่ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดดังกล่าว มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่อยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขต ท้องที่นั้นและมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในเขตควบคุมมลพิษหรือท้องที่ที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งยังมิได้จัดให้มีหรือไม่ประสงค์ที่จะจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตนเองตามที่ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัดยังระบบดังกล่าวในเขตท้องที่นั้น โดยเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด

การที่มาตรา 71 กำหนดให้มีการจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียไปบำบัดหรือกำจัดยังระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมนั้น ย่อมจะทำให้ง่ายต่อการควบคุมการระบายน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 104

4. จัดส่งน้ำเสียไปให้ผู้รับจ้างบำบัดยังระบบบำบัดน้ำเสียรวม

มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือในเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม แต่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดของตนไปให้ผู้รับจ้างให้บริการทำการบำบัดหรือกำจัดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

ในเขตควบคุมมลพิษหรือท้องที่ที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียรวมแต่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตนั้นให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้มีระบบบำบัดหรือกำจัดของเสียของตนเอง จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียไปให้ผู้รับจ้างให้บริการทำการบำบัด หรือกำจัดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด โดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

5. ทำการบำบัดน้ำเสียตามวิธีการชั่วคราวที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด

มาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

ในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมและไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการ

บำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียซึ่งเกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 ได้ตามที่จำเป็นจนกว่าจะได้มีการก่อสร้างติดตั้ง และเปิดดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น

ในเขตควบคุมมลพิษหรือท้องที่ที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียรวมและไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการ เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดวิธีการชั่วคราว สำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียได้ตามที่จำเป็น จนกว่าจะได้มีการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียรวมในเขตท้องที่นั้น เป็นมาตรการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำซึ่งเป็นการกระจายไปยังท้องถิ่น

ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 104

6. จัดเก็บสถิติข้อมูลผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย และจัดทำรายงานสรุปเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้ง อากาศเสียหรือมลพิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 เป็นของตนเองมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้น ตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียของตนเองตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบดังกล่าวในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ ที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น พร้อมจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง รายละเอียดและวิธีการในการเก็บสถิติและข้อมูลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและแบบตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สถิตินี้ดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ทุกฝ่าย กล่าว

คือ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ หน่วยราชการและประชาชนทั่วไปได้ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำได้เป็นอย่างดี

การจัดการน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษทั่วไป

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ในการบำบัดน้ำเสียจากกิจกรรมของตนโดยการจัดส่งน้ำเสียไปบำบัดยังแหล่งบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการหรือของผู้รับจ้างให้บริการแล้วแต่กรณี โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 72 ว่า ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภทเว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 70 มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น และมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นจะมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตนเองอยู่แล้ว และสามารถทำการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียได้ตาม มาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

หลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับการจัดส่ง เก็บรวบรวมและขนส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษมาสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ รวมทั้งข้อกำหนด ข้อห้าม ข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ สำหรับการปล่อยทิ้ง และการระบายน้ำเสียหรือของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทอื่นตามมาตรา 72 ลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการนั้น มาตรา 77 วรรคสองระบุให้ต้องออกประกาศในกฎกระทรวง

ให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมโดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่น และเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้ มีหน้าที่ดำเนินงานและควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่ส่วนราชการนั้นหรือราชการส่วนท้องถิ่นจัดให้มีขึ้น ในกรณีเช่นว่านี้ ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นจะจ้างผู้ที่ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นผู้ดำเนินงานและควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 77

สำหรับคุณสมบัติของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการหรือระบบบำบัดน้ำเสียของผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียนั้น

มาตรา 76 กำหนดว่าจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนด ตามมาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนด โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นและ มาตรฐานนั้นยังมีผลใช้บังคับตามมาตรา 56 หรือมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นพิเศษ สำหรับเขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 58

พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121

พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121 ฉบับนี้ได้รับการบัญญัติขึ้นในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือใน การบำรุงรักษาคคลองมิให้ตื้นเขิน และเพื่อส่งเสริมให้การใช้คลองเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบ เรียบร้อยเนื่องจากในสมัยนั้นคลองถือเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักและมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ การค้า

พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121 นี้มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมมลพิษทางน้ำใน คูลอง ดังนี้

มาตรา 6 ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้อย่างอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาหยากเยื่อ ผุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก เททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เททิ้งสิ่งของดังกล่าวมาแล้ว ลงในทางน้ำลำคูซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดต่อมาตรานี้ให้ปรับผู้นั้น ไม่เกิน 20 บาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับและจำทั้งสองสถาน

การกระทำตามมาตรา 6 นี้คือ การเอาหยากเยื่อ ผุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครกเททิ้งลงสู่คลอง โดยตรง หรือเททิ้งสิ่งดังกล่าวในทางน้ำลำคูซึ่งอาจจะเลื่อนไหลมาสู่คลองได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความสกปรก และเป็นพิษต่อน้ำในคลองได้ คลองตามมาตรา นี้ หมายถึง ที่ได้กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่ง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคลองที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมเส้นทาง การคมนาคมทางน้ำ ทำเทียบเรือ การเดินเรือ รวมทั้งป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมใน น่านน้ำ ของไทย โดยมีบทบัญญัติห้ามการปลูกสร้างอาคารรุกล้ำเข้าไปในเขตแหล่งน้ำซึ่งเป็นมาตรการช่วย ป้องกันมลพิษในแหล่งน้ำอันเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ จากภายในอาคารที่จะถ่ายเทลงสู่แหล่งน้ำ รวมทั้งมีบทบัญญัติห้ามเรือที่สัญจรไปมาทิ้งสิ่งของหรือขยะลงในแหล่งน้ำดังกล่าว โดยได้นิยาม

คำว่า เรือ ไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง “ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกทุกลำเลียงโดยสาร ลาก จูง ดัน ยก ชุด หรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ทำนองเดียวกัน”

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ ในมาตรา 119 มาตรา 119 ทวิ และมาตรา 204 ดังนี้

มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด ททราย โคลน อับเจาส์ของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเหิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า

มาตรา 119 ครอบคลุมการทิ้งสิ่งของเกือบทุกชนิดลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ และอ่างเก็บน้ำ ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยที่แหล่งน้ำนั้นประชาชนได้ใช้เป็นทางสัญจรหรือเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยร่วมกัน ดังนั้น หากแหล่งน้ำใดไม่สามารถใช้สอยเพื่อการสัญจรไปมาได้ หรือใช้สอยได้แต่ไม่มีผู้ใดใช้ การทิ้งสิ่งของลงในแหล่งน้ำนั้นจึงไม่ถือเป็นความผิดตามมาตรา

นอกจากการห้ามทิ้งสิ่งของลงในแหล่งน้ำดังกล่าวแล้ว มาตรา 119 ยังครอบคลุมถึงการทิ้งสิ่งของลงในทะเลภายในน่านน้ำไทยด้วย ซึ่งมาตรา 3 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง “บรรดา น่านน้ำที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของราชอาณาจักรไทย และหมายรวมถึงน่านน้ำที่อยู่ในเขต ต่อเนื่องของราชอาณาจักรไทยด้วย” ซึ่งตามกฎหมายระหว่างประเทศน่านน้ำที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของรัฐ ได้แก่ ทะเลอาณาเขตที่มีความกว้าง 12 ไมล์ทะเล รวมทั้งบริเวณที่ขยายออกไปได้แก่ เขตต่อเนื่องที่มีความกว้างไม่เกิน 24 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน

มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของ ประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าเสียหายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย

มาตรา 119 ทวิ ห้ามการทิ้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ลงในแหล่งน้ำหรือทะเลภายในน่านน้ำไทยโดยจะต้องเป็นเหตุให้เกิดความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแหล่งน้ำนั้น ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย

“มาตรา 204 ผู้ใดเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลด้วยประการใด ๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 204 ห้ามการเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียมหรือน้ำมันที่ปนกับน้ำลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่ต้องคำนึงว่าการเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียมรั่วไหลนั้นจะก่อให้เกิดการตื่นตื่นหรือเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมการเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียมหรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลจากเรือของเรือต่าง ๆ เนื่องจากน้ำมันปิโตรเลียมนั้นสามารถสร้างความเสียหายต่อแหล่งน้ำและสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำได้

พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485

พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน การเพาะปลูก การสาธารณสุขโรค และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในทางชลประทานมิให้แหล่งน้ำของการชลประทานหลวงต้องเสียหายโดยมีกรมชลประทานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชลประทาน โดยได้นิยามคำว่า ชลประทานหลวง ไว้ในมาตรา 4 ว่า

“กิจการที่กรมชลประทานได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำ หรือเพื่อกักเก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบาย หรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม การพลังงาน หรือกิจการสาธารณสุขโรค รวมทั้งการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ รวมถึงการคมนาคมทางน้ำซึ่งอยู่ในเขตชลประทานด้วย”

พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมมลพิษทางน้ำในคลองชลประทาน ดังนี้

“มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดนำ หรือปล่อยสัตว์พาหนะ ลงในทางน้ำชลประทานหรือเหยียบคันคลองหรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน”

การปล่อยหรือนำสัตว์พาหนะลงในทางน้ำชลประทาน ย่อมทำความสกปรกให้กับทำนบน้ำนั้น มาตรา 27 จึงห้ามการกระทำดังกล่าว

มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งฝอย ชากพืช ชากสัตว์ แก้วถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูก หรือการบริโภค ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภคอุปโภค หรือสุขภาพอนามัย

บทบัญญัติในวรรคแรกของมาตรา 28 เป็นการห้ามมิให้ทิ้งฝอย ชากพืช ชากสัตว์ แก้วถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือกระทำได้ด้วยประการใด ๆ ทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูก หรือการบริโภค ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในส่วนของมาตรา 28 วรรคสอง ห้ามการปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือปล่อยทิ้งสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทานจนถึงขั้นที่ทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การอุปโภคบริโภค หรือสุขภาพอนามัย

พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการทำประมงในเขตน่านน้ำไทยโดยครอบคลุมทั้งสัตว์น้ำในแหล่งน้ำจืดและชายฝั่งทะเล โดยห้ามทำการประมงในลักษณะที่เป็นการทำลายสัตว์น้ำให้สูญพันธุ์ รวมทั้งการให้ความคุ้มครองสัตว์น้ำหายากบางชนิดด้วยการห้ามทำการประมงในที่รักษาพืชพันธุ์ การกำหนดมาตรการในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคุ้มครอง ตลอดจนการห้ามนำสัตว์น้ำต้องห้ามบางชนิดตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาเข้ามาในราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมมลพิษทางน้ำในแหล่งประมง ดังนี้

มาตรา 19 ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาลงไปในที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีเน่า หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ เว้นแต่เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 นี้ มี 3 ลักษณะ คือ

- 1) การเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษาลงไปในที่จับสัตว์น้ำซึ่งถือเป็นความผิดสำเร็จแม้จะมีได้ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อที่จับสัตว์น้ำก็ตาม
- 2) การเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใด ๆ ลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตราย แก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ
- 3) การกระทำใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีเนมา

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ป่าให้คงสภาพเดิม เพื่อเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาหาความรู้ทางธรรมชาติ ส่งเสริมรักษาไว้ให้เป็นป่าธรรมชาติที่สวยงาม เพื่อเป็นที่พักผ่อน หย่อนใจและความรื่นรมย์ โดยห้ามมิให้กระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการทำลายสภาพของธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งห้ามทำอันตรายต่อสัตว์ หรือนำสัตว์ออกไปจากเขต อุทยาน ตลอดจนกระทำการอื่นใดที่จะเป็นการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีบทบัญญัติเป็นการควบคุมและจัดการ ทรัพยากรน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติ ดังนี้

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด ...

- (2) เก็บหา นำออกไป หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อม สภาพซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ...
- (5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้น หรือเหือดแห้ง

การกระทำในมาตรา 16 (2) เป็นการทำให้เกิดอันตรายหรือเสื่อมสภาพแก่น้ำซึ่งเป็น ทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่ง ส่วนการกระทำในมาตรา 16 (5) เป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ของทางน้ำ หรือทำให้ปริมาณน้ำเปลี่ยนแปลง

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสำรวจและผลิตแร่ โดยให้รัฐมีอำนาจควบคุมการผลิต การจำหน่าย การรักษาแหล่งแร่ การโลหะกรรม และการควบคุมการขุดเจาะน้ำเกลือใต้ดินให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชา การกำหนดพื้นที่เพื่อการสำรวจแร่และออกประทานบัตรอนุญาตให้ทำการขุดแลผลิตแร่จากแหล่งผลิต รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการลักลอบผลิตและส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักร โดยได้นิยามคำว่า การทำเหมืองไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง

“การกระทำแก่พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นที่บกหรือที่น้ำเพื่อให้ได้มาซึ่งแร่ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธี แต่ไม่รวมถึงการขุดเจาะน้ำเกลือใต้ดิน และการขุดหาแร่รายย่อย หรือการร่อนแร่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมมลพิษทางน้ำจากการทำเหมืองแร่ ดังนี้

“มาตรา 62 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใกล้ทางหลวง หรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะห้าสิบเมตร เว้นแต่ประทานบัตรกำหนดไว้ให้ทำได้ หรือได้รับใบอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น”

มาตรานี้ห้ามมิให้มีการทำเหมืองใกล้ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะโดยจะต้องเว้นระยะห่างจากแหล่งดังกล่าวอย่างน้อยห้าสิบเมตร เพื่อป้องกันการรั่วไหลหรือลักลอบทิ้งน้ำเสียจากการทำเหมืองลงสู่แหล่งน้ำนั้น

“มาตรา 63 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปิดกั้นทำลาย หรือกระทำด้วยประการใดให้เป็นการเสื่อมประโยชน์แก่ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต”

ความผิดตามมาตรา 63 คือ ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปิดกั้น ทำลาย หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เกิดความเสียหายแก่ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่

มาตรา 67 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปล่อยน้ำขุ่นข้น หรือมูลทรายอันเกิดจากการทำเหมืองออกนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่น้ำนั้นจะมีความขุ่นข้นหรือมูลดินทรายไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีจำเป็น รัฐมนตรีมีอำนาจออกใบอนุญาตยกเว้นการบังคับตามวรรคหนึ่งได้ โดยกำหนดเงื่อนไขตามสมควร

มาตรานี้ห้ามการปล่อยทิ้งน้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายจากการทำเหมืองออกนอกเขตเหมืองแร่ เป็นมาตรการในกาควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิด โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขความขุ่นข้นของมูลดินทรายจากการทำเหมืองไว้ ดังนี้

กฎกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2513)

เรื่อง กำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งจากการทำเหมืองแร่ โดยกำหนดอัตราความขุ่นข้นหรือมูลดินทรายที่จะปล่อยออกจากเขตเหมืองแร่ได้นั้นจะต้องไม่เกิน 6 กรัมต่อน้ำขุ่นข้น 1 ลิตร

มาตรา 68 น้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายที่ผู้ถือประทานบัตรปล่อยออกนอกเขตเหมืองแร่ แม้ได้ปฏิบัติตามมาตรา 67 แล้วก็ดี ผู้ถือประทานบัตรจะต้องจัดการป้องกันมิให้น้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายนั้นไปทำให้ทางน้ำสาธารณะตื้นเขิน หรือเสื่อมประโยชน์แก่การใช้ทางน้ำนั้น

ในกรณีจำเป็นรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดทางน้ำสาธารณะให้ผู้ถือประทานบัตรรายหนึ่งหรือหลายรายใช้เป็นทีสำหรับปล่อยถ่ายน้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทราย โดยกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรเสียค่าตอบแทนเพื่อคุ้มค่าบำรุงรักษาและชดเชยความเสียหายตามเงื่อนไขที่เห็นสมควร

มาตรา 68 เป็นบทบัญญัติสืบเนื่องมาจากมาตรา 67 กล่าวคือ แม้ผู้ถือประทานบัตรจะได้ระบายน้ำทิ้งจากการทำเหมืองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดก็ตามผู้ถือประทานบัตรยังมีหน้าที่ต้องป้องกันมิให้น้ำทิ้งนั้นไปทำให้ทางน้ำสาธารณะตื้นเขินหรือเป็นที่เสื่อมประโยชน์แก่การใช้ทางน้ำนั้นอีกด้วย

พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมทั้งบนบกและในทะเล โดยให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการปิโตรเลียม” ขึ้นมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการปิโตรเลียม เช่น การสำรวจและขุดเจาะปิโตรเลียม การให้สัมปทานในการสำรวจ การผลิต การส่งออก ตลอดจนการกำหนดค่าภาคหลวงปิโตรเลียม โดยได้นิยามคำว่า ปิโตรเลียมไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง “น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ ก๊าซธรรมชาติเหลว สารพลอยได้ และสารประกอบไฮโดรคาร์บอนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและอยู่ในสภาพอิสระ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะเป็นของแข็ง ของหนืด ของเหลว หรือก๊าซ และให้หมายความรวมถึงบรรดาไฮโดรคาร์บอนหนักที่อาจนำขึ้นมาจากแหล่งโดยตรงโดยใช้ความร้อนหรือกรรมวิธีทางเคมี แต่ไม่หมายความรวมถึงถ่านหิน หินน้ำมัน หรือหินอื่นที่สามารถนำมากลั่นเพื่อแยกเอาน้ำมันด้วยการใช้ความร้อน หรือกรรมวิธีทางเคมี”

พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมปัญหามลพิษทางน้ำจากการประกอบกิจการปิโตรเลียม ดังนี้

มาตรา 75 ในการประกอบกิจการปิโตรเลียม ผู้รับสัมปทานต้องป้องกันโดยมาตรการอันเหมาะสมตามวิธีการปฏิบัติงานปิโตรเลียมที่ดีเพื่อมิให้ที่ใดโสโครกด้วยน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใด

ในกรณีที่เกิดความโสโครกด้วยน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใดเนื่องจากการประกอบกิจการปิโตรเลียมโดยผู้รับสัมปทาน ผู้รับสัมปทานต้องบำบัดป้องกันความโสโครกนั้นโดยเร็วที่สุด

มาตรานี้ควบคุมผู้ประกอบการปิโตรเลียมมีหน้าที่ต้องกำหนดมาตรการอันเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้เกิดความโสโครกจากน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใดจากการทำปิโตรเลียม ในกรณีที่เกิดความโสโครกดังกล่าว ผู้รับสัมปทานต้องแก้ไข บำบัดความโสโครก ทั้งนี้ เนื่องจากคราบน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใดจากการทำปิโตรเลียมอาจรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการขุดเจาะน้ำมันในทะเล

กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 ซึ่งพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 กำหนดให้ยังคงมีผลใช้บังคับได้ มีดังนี้

1. กฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2514)

เรื่อง มาตรการจัดการปัญหารั่วไหลของสิ่งสกปรกจากการทำปิโตรเลียม

“ข้อ 3 เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรสิน หรือบุคคลอื่น ผู้รับสัมปทานต้องกระทำการอันอยู่ในวิสัยที่จะกระทำเพื่อป้องกันมิให้ปิโตรเลียม น้ำเค็ม น้ำโคลน ที่ใช้ในการเจาะ หรือสิ่งสกปรกอื่นใดรั่วไหลเข้าไปในแหล่งน้ำธรรมชาติได้ดิน”

พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการขุดเจาะน้ำบาดาลและการระบายน้ำลงบ่อบาดาล ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการทรุดตัวของแผ่นดิน การก่อให้เกิดมลพิษแก่แหล่งน้ำบาดาล โดยต้องขออนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมมลพิษทางน้ำจากกิจการน้ำบาดาล ดังนี้

มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินในเขตน้ำบาดาลหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

การขออนุญาตหรือออกใบอนุญาต รวมทั้งการไม่อนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาต ต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอซึ่งมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การประกอบกิจการน้ำบาดาลเป็นกิจการที่ถูกต้องควบคุม ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(1) กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานในทางวิชาการสำหรับการเจาะน้ำบาดาล การเลิกเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาลแบบอนุรักษ์ การระบายน้ำลงบ่อบาดาล การเลิกใช้บ่อน้ำบาดาล การป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

(2) กำหนดวิธีการให้ความคุ้มครองแก่คนงานและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก" เมื่อได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการน้ำบาดาลแล้ว มาตรา 6 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการน้ำบาดาล เพื่อความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุข และป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 มีดังนี้

1. กฎกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4 (2521)

เรื่อง หลักเกณฑ์และมาตรการทางวิชาการสำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุขและในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ โดยกำหนดให้น้ำบาดาลที่จะใช้บริโภคได้นั้นจะต้องผ่านการวิเคราะห์จากกรมทรัพยากรธรณี หรือสถาบันอื่นที่กรมทรัพยากรธรณีเห็นชอบ โดยจะต้องมีคุณภาพทางกายภาพและทางเคมี รวมทั้งมีคุณลักษณะที่เป็นพิษและทางบำบัดตามที่กำหนด

2. กฎกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 5 (2521)

เรื่อง หลักเกณฑ์และมาตรการทางวิชาการสำหรับการระบายน้ำลงบ่อบาดาล โดยกำหนดให้น้ำที่จะระบายลงบ่อบาดาลได้นั้นจะต้องผ่านการวิเคราะห์และมีคุณลักษณะไม่เกินเกณฑ์กำหนดสูงสุดตามมาตรฐานที่กำหนด

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

หลักการของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม การก่อสร้าง การดัดแปลง การรื้อถอน และการใช้อาคารทั่วไป โดยให้อำนาจรัฐมนตรีออก กฎกระทรวงในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนกิจการอื่น ๆ ที่จำเป็น โดย ให้คำนิยามคำว่า อาคาร ไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง "ตึก บ้านเรือน โรง ร้าน แพ คลังสินค้า สำนักงาน และสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างอื่นซึ่งบุคคลอาจเข้าอยู่ หรือเข้าใช้สอยได้"

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและ จัดการน้ำเสียจากอาคาร ในมาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า

เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสา ธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรมและการ อำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนกิจการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระ ราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มี อำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด ...

(6) ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ และกำจัดขยะมูล ฝอยและสิ่งปฏิกูล

กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 (3) และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีดังนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535)

เรื่อง หน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ดูแลอาคาร

ข้อ 7 อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษที่มีส่วนของพื้นที่อาคารต่ำกว่า ระดับ พื้นดิน ต้องมีระบบระบายอากาศ ระบบบำบัดน้ำเสีย และการ ระบายน้ำทิ้งตามหมวด 2 และหมวด 3 แยกเป็นอิสระจากระบบระบาย อากาศ ระบบบำบัดน้ำเสีย และการระบายน้ำทิ้งส่วนเหนือพื้นดิน

ข้อ 31 การระบายน้ำฝนออกจากอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษจะระบาย ลงสู่แหล่งรองรับน้ำทิ้งโดยตรงก็ได้ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสุ ขภาพชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- ข้อ 32 ระบบบำบัดน้ำเสียจะแยกเป็นระบบอิสระเฉพาะอาคารหรือเป็นระบบรวมของส่วนกลางก็ได้ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดเสียง กลิ่น ฟอง กาก หรือสิ่งอื่นใดที่เกิดจากการบำบัดนั้นจนถึงขนาดที่อาจเกิดภัยอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน กระทบกระเทือนต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง
- ข้อ 33 น้ำเสียต้องผ่านระบบบำบัดน้ำเสียจนเป็นน้ำทิ้งก่อนระบายสู่แหล่งรองรับน้ำทิ้ง โดยคุณภาพน้ำทิ้งให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากอาคาร
- ข้อ 34 ทางระบายน้ำทิ้งต้องมีลักษณะที่สามารถตรวจสอบและทำความสะอาดได้โดยสะดวกในกรณีที่ทางระบายน้ำเป็นแบบท่อปิด ต้องมีบ่อสำหรับตรวจการระบายน้ำทุกระยะไม่เกิน 8.00 เมตร และทุกมุมเล็กน้อยด้วย
- ข้อ 35 ในกรณีที่แหล่งรองรับน้ำทิ้งมีขนาดไม่เพียงพอจะรองรับน้ำทิ้งที่ระบายจากอาคารในช่วงเวลาใช้น้ำสูงสุด ให้มีที่พักน้ำทิ้งเพื่อรองรับปริมาณน้ำทิ้งที่เกินกว่าแหล่งรองรับน้ำทิ้งจะรับได้ ก่อนที่จะระบายสู่แหล่งรองรับน้ำทิ้ง
- ข้อ 40 อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องจัดให้มีที่พักรวมมูลฝอยที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ ...

(5) ต้องมีการระบายน้ำเสียจากมูลฝอยเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย

กฎกระทรวง ฉบับที่ 39 (พ.ศ. 2537)

เรื่อง หน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ดูแลอาคาร

“ข้อ 10 บ่อเกรอะ บ่อซึมของส้วมต้องอยู่ห่างจากแม่น้ำ คู คลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 10 เมตร ตามที่กระทรวงมหาดไทยด้วยความเห็นชอบของกระทรวงสาธารณสุข ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

กฎกระทรวง ฉบับที่ 44 (พ.ศ. 2538)

เรื่อง หน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ดูแลอาคาร

ข้อ 6 การก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารประเภท ก ประเภท ข และประเภท ค ตามที่กำหนดในข้อ 3 ให้แสดงแบบและการคำนวณรายการระบบบำบัดน้ำเสียที่สามารถดำเนินการ ปรับปรุงน้ำเสียจากอาคารให้มีคุณภาพน้ำทิ้งตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งที่กำหนดในข้อ 4

ข้อ 7 การก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารประเภท ง ตามที่กำหนดในข้อ 3 และอาคารพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยว ห้องแถว ตึกแถว บ้านแถว หรือบ้าน

แฝด ให้แสดงระบบบำบัดน้ำเสียโดยจะต้องประกอบด้วย บ่อเกรอะ ซึ่งต้องมีลักษณะที่มิดชิดน้ำซึมผ่านไม่ได้ เพื่อใช้เป็นที่แยกกาก ที่ปนอยู่กับน้ำเสียทิ้งไว้ให้ตกตะกอน และบ่อซึม ซึ่งต้องมีลักษณะที่สามารถใช้เป็นที่รองรับน้ำเสียที่ผ่านบ่อเกรอะแล้วและให้น้ำเสียนั้นผ่านอิฐ หรือหิน หรือสิ่งอื่นใดเพื่อให้เป็นน้ำทิ้ง

ข้อ 8 การกำจัดน้ำทิ้งจากอาคารจะดำเนินการระบายลงสู่แหล่งรองรับน้ำทิ้งหรือระบายลงสู่พื้นดินโดยใช้วิธีผ่านบ่อซึมหรือโดยวิธีอื่นใดที่เหมาะสมกับสภาพของอาคารนั้นก็ได้ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นหรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ข้อ 10 อาคารที่ใช้เป็นตลาด โรงแรม ภัตตาคาร หรือสถานพยาบาล ต้องจัดให้มีที่รองรับขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลโดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ต้องมีการระบายน้ำเสียจากขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย

พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526

พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการ ดูแล รักษาคลองประปา และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ในคลองประปาที่มีไว้เพื่อใช้ในกิจการประปา ทั้งที่เป็นของการประปาส่วนภูมิภาค หรือของกิจการประปาอื่น ๆ ที่เป็นของรัฐ โดยให้อำนาจรัฐมนตรีกำหนดบริเวณที่เหมาะสม ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นเขตคลองประปา โดยได้นิยามคำว่า คลองประปา ไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง “คลองที่การประปาใช้เก็บน้ำและส่งน้ำที่ได้มาจากแหล่งน้ำดิบ คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เพื่อใช้ในการผลิตน้ำประปาตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นคลองประปา”

พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526 มีบทบัญญัติที่ควบคุมปัญหามลพิษทางน้ำในคลองประปา ดังนี้

มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือระบายน้ำ หรือทำให้น้ำโสโครกลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสกปรกและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้น้ำประปาได้ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 19

มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ขยะ มูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลอง ประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ การกระทำผิดตามมาตรานี้ คือ การทิ้งซากสัตว์ ขยะ มูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เนื่องจากอาจทำให้น้ำนั้นเกิดการเน่าเสียได้ ผู้ฝ่าฝืนมีโทษเช่นเดียวกับในมาตรา 14

มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดชักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออาบน้ำในเขตคลองประปา

มาตรานี้ห้ามมิให้ผู้ใดชักผ้าหรือล้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออาบน้ำในเขตคลองประปา เนื่องจาก น้ำจากการชักผ้า การล้างสิ่งของ หรือการอาบน้ำอาจไหลลงไปในคลองประปา ทำให้เกิดการเน่าเสียได้ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทตามมาตรา 22

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติในด้านสัตว์ป่าและ รักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่ามิให้สูญพันธุ์ โดยให้อำนาจคณะรัฐมนตรีกำหนดบริเวณที่ดินที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าได้อย่างปลอดภัย โดยประกาศให้เป็น “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า” โดยได้แบ่งสัตว์ป่าออกเป็น 2 ประเภท คือ สัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งห้ามมิให้มีการล่าหรือพยายามล่าสัตว์ป่า ทั้งสองประเภทนี้โดยเด็ดขาด รวมทั้งการห้ามมีสัตว์ป่าดังกล่าวไว้ในครอบครองอีกด้วย

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุม มลพิษทางน้ำในเขตสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ดังนี้

มาตรา 38 ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดยึดถือ หรือครอบครองที่ดิน หรือปลูก หรือก่อสร้าง สิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัดโค่น แผ้วถาง เฒา หรือทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น หรือ ขุดแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็น อันตรายต่อสัตว์ป่า

กรณีที่มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มาตรา 38 ห้ามมิให้ กระทำการใด ๆ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลง ทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง หรือเป็นพิษ

มาตรา 42 ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดยึดถือ หรือครอบครองที่ดิน หรือตัดโค่น แผ้วถาง เฒา หรือทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือ เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

กรณีนี้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติออกประกาศกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่า มาตรา 42 มีบทบัญญัติห้ามการกระทำใด ๆ อันจะก่อให้เกิดมลพิษแก่แหล่งน้ำในเขตห้ามล่าสัตว์ป่านั้นได้เช่นเดียวกัน

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

หลักการของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม โดยให้อำนาจรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทและขนาดของโรงงานที่ต้องอยู่ในการควบคุมดูแล รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการออกใบอนุญาต การใช้และการยกเลิกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน เพื่อป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ ความเสียหาย หรืออันตรายอันอาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการของโรงงานดังกล่าว ทั้งต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยได้นิยามคำว่า โรงงาน ไว้ในมาตรา 5 ว่าหมายถึง "อาคารสถานที่หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไป หรือใช้ แรงงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปโดยจะใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง"

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาน้ำเสียจากโรงงานในมาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา 7 ให้ต้องปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

- (5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน
- กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ยกเว้นโรงงานประเภท ชนิด หรือขนาดใดจากการต้องปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และกฎกระทรวงดังกล่าวจะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิค หรือเป็นเรื่องที่ต้องเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อควบคุม โรงงานในการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมไว้ ดังนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535)

เรื่อง หน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

ข้อ 10 โรงงานต้องมีวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม ตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และต้องจัดให้มีผู้ควบคุมดูแลและปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกัน สิ่งแวดล้อมเป็นพิษซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

ข้อ 14 ห้ามระบายน้ำทิ้งออกจากโรงงาน เว้นแต่ได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่างจนน้ำทิ้งนั้นมีลักษณะเป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาแต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช่วิธีทำให้เจือจาง (dilution)

ข้อ 15 ในกรณีที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ผู้ประกอบกิจการต้องปฏิบัติดังนี้ ...

(2) ในกรณีมีการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในระบบบำบัดน้ำเสียต้องมี การบันทึกการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในการบำบัดน้ำเสียประจำวัน และจะต้องมีหลักฐานในการจัดหารสารเคมีหรือสารชีวภาพดังกล่าวด้วย

กฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2539)

เรื่อง หน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

ข้อ 15 ทวิ โรงงานที่ผู้อนุญาตกำหนดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียและต้องติดตั้งเครื่องมือ หรืออุปกรณ์พิเศษ โรงงานต้องติดตั้งเครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษนั้นเข้ากับระบบ หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อรายงานผลการระบาย น้ำทิ้งออกจากโรงงานนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

- (1) ติดตั้งเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำทิ้งจากโรงงาน โดยเครื่องวัดอัตราการไหลของ น้ำทิ้งออกจากโรงงานและมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัด น้ำเสีย จะต้องสามารถให้สัญญาณไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ และใช้งานวิเคราะห์โดยระบบคอมพิวเตอร์ได้
- (2) ติดตั้งระบบปรับเปลี่ยนสัญญาณไฟฟ้าจากเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำทิ้ง ออกจากโรงงาน และมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นสัญญาณที่สามารถจัดส่งไปได้ไกลด้วยระบบเครือข่ายคมนาคมประเภท

ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หรือสัญญาณ ดาวเทียมเพื่อส่งสัญญาณอย่างต่อเนื่องไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

- (3) จัดให้มีการติดตั้งอุปกรณ์และการส่งสัญญาณของค่าวิเคราะห์หรือค่าที่วัดได้ตาม (2) ทางโทรศัพท์ วิทยุ หรือสัญญาณดาวเทียมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา หรือเป็นครั้งคราวตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานที่ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 14 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ดังนี้

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนดคุณลักษณะน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงาน ข้อ 2 ได้กำหนดค่ามาตรฐานน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

มาตรฐานน้ำทิ้งอุตสาหกรรมตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

รายการ ที่	ลักษณะน้ำทิ้ง	หน่วย	ค่ามาตรฐานตามประกาศกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2539
1	ความเป็นกรดและด่าง		5.5-9
2	ทีดีเอส (TDS หรือ Total Dissolved Solids)	มก./ล	- ไม่มากกว่า 3,000 หรือขึ้นกับปริมาณ แหล่ง รองรับน้ำทิ้งหรือประเภทอุตสาหกรรม แต่ไม่ มากกว่า 5,000 - น้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงานลงสู่แหล่งน้ำกร่อย ที่มีความเค็มเกิน 2,000 ค่าที่สารละลายได้ใน น้ำทิ้งจะมีค่ามากกว่าค่าที่สารละลายได้ที่มีอยู่ ในแหล่งน้ำกร่อยได้ไม่เกิน 5,000
3	สารแขวนลอย (Suspended Solids)	มก./ล	ไม่มากกว่า 50 หรืออาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด แต่ต้อง ไม่มากกว่า 150

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

รายการ ที่	ลักษณะน้ำทิ้ง	หน่วย	ค่ามาตรฐานตามประกาศกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2539
4	อุณหภูมิ		ไม่เกิน 40
5	สีและกลิ่น		ไม่เป็นที่พึงรังเกียจ
6	ซัลไฟด์	มก./ล	ไม่มากกว่า 1
7	ไซยาไนด์	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.2
8	น้ำมันทาร์	มก./ล	ไม่ได้กำหนด
9	น้ำมันและไขมัน	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.5 หรืออาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ขึ้นกับปริมาณน้ำทิ้ง แหล่งรองรับน้ำทิ้ง หรือประเภท ของโรงงานอุตสาหกรรม ตามที่กรมโรงงาน อุตสาหกรรมกำหนด แต่ต้องไม่มากกว่า 15
10	ฟอร์มาลดีไฮด์	มก./ล	ไม่มากกว่า 1
11	สารประกอบฟีนอล	มก./ล	ไม่มากกว่า 1
12	คลอรีนอิสระ	มก./ล	ไม่มากกว่า 1
13	เพสติไซด์	มก./ล	ต้องไม่มี
14	บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand)	มก./ล	ที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส เวลา 5 วัน ไม่มากกว่า 20 หรืออาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ขึ้นกับปริมาณ น้ำทิ้ง แหล่งรองรับน้ำทิ้งหรือประเภทของโรงงาน อุตสาหกรรม ตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม กำหนด แต่ต้องไม่มากกว่า 60
15	ทีเคเอ็น (Total Kjeldahl Nitrogen)	มก./ล	ไม่มากกว่า 100 หรืออาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ขึ้นกับปริมาณน้ำทิ้ง แหล่งรองรับน้ำทิ้ง หรือประเภท ของโรงงานอุตสาหกรรม ตามที่กรมโรงงาน อุตสาหกรรมกำหนด แต่ต้องไม่มากกว่า 200
16	ซีโอดี (Chemical Oxygen Demand)	มก./ล	ไม่มากกว่า 120 หรืออาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ขึ้นกับปริมาณน้ำทิ้ง แหล่งรองรับน้ำทิ้ง หรือ ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม ตามที่กรมโรงงาน อุตสาหกรรมกำหนด แต่ต้องไม่มากกว่า 400

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

รายการ ที่	ลักษณะน้ำทิ้ง	หน่วย	ค่ามาตรฐานตามประกาศกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2539
17	ปรอท	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.005
18	เซเลเนียม	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.02
19	แคดเมียม	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.03
20	ตะกั่ว	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.2
21	อาร์เซนิก	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.25
22	Hexavalent Chromium	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.25
23	Trivalent Chromium	มก./ล	ไม่มากกว่า 0.75
24	บาเรียม	มก./ล	ไม่มากกว่า 1.0
25	นิเกิล	มก./ล	ไม่มากกว่า 1.0
26	ทองแดง	มก./ล	ไม่มากกว่า 2.0
27	สังกะสี	มก./ล	ไม่มากกว่า 5.0
28	แมงกานีส	มก./ล	ไม่มากกว่า 5.0

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ, 2543, น. 94-97

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณสุข กำหนดมาตรฐานกำกับ ดูแล และป้องกันการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการดูแลกิจการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เช่น สุขลักษณะของอาคารบ้านเรือน การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การกำกับ ดูแลการตั้งตลาด สถานที่จำหน่ายอาหาร และสถานที่ประกอบอาหาร รวมทั้งการควบคุม ดูแลทางสาธารณสุขที่ใช้สอยร่วมกัน

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำจากแหล่งชุมชน ดังนี้

มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

- (1) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส่วน ที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสม หมักหมมของสิ่งของ หรือมีการเททิ้งสิ่งของใด ๆ เป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็น หรือละอองสารเป็นพิษ เป็นหรือน้ำจะเป็นที่เพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ ...
- (3) อาคารอันเป็นที่อยู่อาศัยของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใด ไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียง จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติกำหนดองค์ประกอบว่าด้วยเหตุรำคาญ เมื่อได้บัญญัติว่าเป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญแล้ว มาตรา 26 ให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจเนินการเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้นเสียได้ ดังนี้

มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุง รักษาบรรดาถนน ทางบกทางน้ำ รางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตน ให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในกรณีนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้

เมื่อมีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจตาม มาตรา 27 ในอันที่จะระงับเหตุนั้น หากเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่ของเอกชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจตามมาตรา 28 ในการดำเนินการเพื่อระงับเหตุดังกล่าว หากขัดขึ้นโดยไม่มีเหตุอันสมควรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 74 ดังนี้

มาตรา 27 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธี

ใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น

มาตรา 28 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้เหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำการละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือ ผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

และมาตรา 35 ได้ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ออกข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการระบายน้ำทิ้งให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งมาตรา 35 ได้บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 35 เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ ...

- (4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญ และการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ

ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 ซึ่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้ยังมีผลบังคับใช้ มีดังนี้

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ตลาดเอกชน พ.ศ. 2518

ข้อ 8 สถานที่ที่เป็นที่ตั้งของตลาดและการปลูกสร้างในสถานที่นั้นจะต้องจัดให้ได้สุขลักษณะ ดังต่อไปนี้ ...

- (4) ต้องมีทางระบายน้ำทำด้วยวัสดุถาวรทำความสะอาดง่าย เพื่อรับน้ำไหลไปสู่ทางระบายน้ำสาธารณะได้สะดวกและต้องมีการกำจัดน้ำโสโครกตามความเห็นของเจ้าพนักงาน สาธารณสุข

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมแผงลอย พ.ศ. 2519

ข้อ 9 ที่ตั้งแผงลอย และการสร้างแผงลอยต้องได้สุขลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) ที่ตั้งแผงลอยและบริเวณที่ตั้งต้องเป็นพื้นดินแน่น หรือปูด้วยวัสดุถาวร และไม่มีน้ำสกปรกขัง
- (2) จัดทำรางระบายน้ำถาวรเพื่อรองรับน้ำซึ่งไหลจากบริเวณที่ตั้งแผงลอยไปสู่ทางระบายน้ำสาธารณะหรือบ่อเก็บน้ำโสโครกได้สะดวกตามที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขกำหนดให้

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตชุมชนเมือง การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ การดูแลรักษาสนามหญ้า ต้นไม้ การห้ามทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะ การห้ามโฆษณาด้วยวิธีโปรยหรือทิ้งใบปลิวในที่สาธารณะ โดยมาตรา 4 ได้ให้คำนิยาม คำว่าทางน้ำ, สิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย ไว้ ดังนี้

ทางน้ำ หมายถึง ทะเล ทะเลสาบ หาดทราย ชายทะเล อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ห้วยหนอง คลอง คับคลอง บึง คู ลำราง และหมายความรวมถึงท่อระบายน้ำด้วย

สิ่งปฏิกูล หมายถึง อุจจาระ หรือปัสสาวะ และรวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นของ โสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น

มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ขยะพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ขากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น ๆ

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่เป็นการควบคุมปัญหาน้ำเสียจากแหล่งชุมชน ดังนี้

มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน ทราย เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้าง ลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำตามวรรคหนึ่งจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ หรือทำให้ท่อระบายน้ำ คู คลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการตามวรรคหนึ่งแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม ถ้าละเลยเพิกเฉย นอกจากมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ความผิดตามมาตรา 23 นี้ คือ การเท ทิ้ง กรวด หิน ดิน ทราย เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้าง ลงในทางน้ำ หรือกองไว้ในลักษณะที่วัตถุนั้นอาจไหลหรือตกลงในทางน้ำ ซึ่งถือเป็นความผิดทันทีเนื่องจากอาจทำให้เกิดการตื้นเขิน หรือขัดขวางการระบายน้ำของทางน้ำนั้น

“มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อย หรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคาร หรือยานพาหนะลงในทางน้ำ”

มาตรานี้ห้ามการเท ปล่อย หรือระบายอุจจาระ หรือปัสสาวะจากอาคาร หรือยานพาหนะลงในทางน้ำซึ่งอาจเกิดความสกปรกเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้

มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน หรือในทางน้ำ

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเรือ หรืออาคาร
ประเภทเรือนแพซึ่งจอด หรืออยู่ในท้องที่ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้จัดสวม
สาธารณะ หรือภาชนะสำหรับทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย

มาตรานี้ห้ามการเท ทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย หรือน้ำโสโครก ซึ่งอาจทำให้น้ำเน่าเสียหรือ
เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้ ยกเว้นผู้ที่อาศัยในเรือหรือเรือนแพซึ่งในท้องที่นั้นยังไม่ได้มีการจัด
ทำสวมสาธารณะหรือภาชนะรองรับสิ่งปฏิกูลไว้ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนบางกลุ่มในอดีต

ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา 23 มาตรา 30 และมาตรา 33 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
หนึ่งหมื่นบาทตามมาตรา 57

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการฆ่าสัตว์และการจำหน่ายเนื้อสัตว์
ให้เป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะ โดยให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการควบคุมการฆ่าสัตว์และการจำหน่าย
เนื้อสัตว์ ขึ้น มีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ รวมทั้ง
พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่
ควบคุมปัญหาน้ำเสียจากโรงงานฆ่าสัตว์ ดังต่อไปนี้

กำหนดที่ตั้ง เนื้อที่ แผนผัง และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสุขลักษณะ
ของโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์

ฯลฯ

- (3) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้ประกอบกิจการเกี่ยวกับการดูแลรักษา
ความสะอาดเรียบร้อยภายในโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ให้ถูก
ต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดมูลฝอย และ
สิ่งปฏิกูล การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้
เกิดเหตุรำคาญและการระบาดของโรคติดต่อ

มาตรานี้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงเพื่อกำกับดูแล
การตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ให้ถูกสุขลักษณะ วางกฎเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้อง รวมทั้งควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงฆ่าสัตว์นั้น

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม ดูแล การจัดสรรที่ดิน โดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการจัดสรรที่ดินกลางขึ้น พร้อมทั้งคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดของทุกจังหวัด กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเหล่านั้น รวมทั้งอำนาจในการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลาง ในส่วนของอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาน้ำเสียจากการจัดสรรที่ดินนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 ซึ่งบัญญัติว่าการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14

- (1) ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำแผนผัง โครงการ และวิธีการในการจัดสรรที่ดินเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การคมนาคม การจราจร ความปลอดภัย การสาธารณสุขปโภค และการผังเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นในการจัดสรรที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของจังหวัดนั้น โดยให้กำหนดเงื่อนไขในสิ่งต่อไปนี้ด้วย คือ
 - ฯลฯ
 - (3) ระบบการระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล
 - (4) ระบบและมาตรฐานของสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ และการบริหารชุมชน

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งรักษาความสงบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำ ดังนี้

มาตรา 237 ผู้ใดเอาของมีพิษ หรือสิ่งอื่นที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจ็บปลง ในอาหาร หรือน้ำซึ่งอยู่ในบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำใด ๆ และอาหารหรือน้ำนั้นได้มีอยู่ หรือจัดไว้เพื่อประชาชนบริโภค ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

การกระทำผิดตามมาตรา 237 คือ การเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเจือปนลงในอาหารหรือน้ำที่มีอยู่หรือจัดไว้สำหรับประชาชนบริโภค ซึ่งน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน โดยไม่จำเป็นต้องเกิดอันตรายต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือประชาชนทั่วไป เช่น การนำสารพิษเจือลงในบ่อน้ำที่ประชาชนใช้สอยร่วมกัน หากการกระทำผิดตามมาตรา 237 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท และถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท ตามมาตรา 238 และการกระทำความผิดในลักษณะนี้รวมถึงที่ได้กระทำโดยประมาทด้วยดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 239 โดยที่การกระทำนั้นจะต้องมีลักษณะใกล้เคียงจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลอื่นด้วย

นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ความผิดลหุโทษ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมลพิษทางน้ำ ดังนี้

“มาตรา 380 ผู้ใดทำให้เกิดปฏิกุลแก่น้ำในบ่อ สระ หรือที่ซึ่งน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 396 ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

การกระทำผิดตามมาตรา 396 คือ การทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ ซึ่งหมายรวมถึงทั้งทางบกและทางน้ำที่ประชาชนใช้ในการสัญจรร่วมกัน

การบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระเบียบของสังคมให้มีบูรณภาพ ทำให้กฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการจัดระเบียบขององค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบังคับใช้กฎหมาย องค์กรภาคเอกชนอันประกอบไปด้วยประชาชน องค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดบทบาทให้เป็นทั้งผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับองค์กรภาครัฐ ด้วยเหตุนี้กฎหมายที่ถูกยกย่องขึ้นใช้บังคับจึงจำเป็นต้องกำหนดหรือระบุถึงโครงสร้างของกฎหมายที่จะใช้เป็นแบบแผน (Norm) ความประพฤติกฎของสมาชิกในสังคม และหากเกิดการฝ่าฝืนต่อแบบบรรทัดฐานของสังคมดังกล่าว กฎหมายก็จะต้องกำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนเพื่อปราบปรามหรือป้องกันและแก้ไข และบทบาทสำคัญในการควบคุมมิให้เกิดอาชญากรรมอันก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมก็คือการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement)

ความหมายของ “การบังคับใช้กฎหมาย”

ในความหมายของคำว่า “การบังคับใช้กฎหมาย” นั้นแยกพิจารณาได้เป็น 2 คำ คือ “การใช้บังคับ (Application)” กับ “การบังคับใช้ (Enforcement)” ซึ่งทั้งสองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน คือ

“การใช้บังคับ (Application)” นั้น หยุด แสงอุทัย ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงในกรณีเฉพาะเรื่อง ซึ่งอาจมีผู้ใช้แตกต่างกัน เช่น การบังคับใช้โดยเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ หรือศาลยุติธรรม เป็นต้น

อมร จันทรมบูรณ์ ให้ความหมาย “การใช้บังคับ (Application)” ไว้ว่า หมายถึง การนำตัวบทกฎหมายที่เป็นถ้อยคำที่อยู่ในหนังสือหรือในราชกิจจานุเบกษามาใช้บังคับให้เกิดผลบังคับตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ

วิชณุ เครืองาม ให้ความหมาย “การใช้บังคับ (Application)” ไว้ว่า คำว่า ใช้บังคับ คือ เริ่มเอามาใช้ ก่อนหน้านี้อย่างยังไม่ใช้ แต่บัดนี้จะเริ่มใช้แล้ว (สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2542, น. 150)

คำว่า “การใช้บังคับ” นั้น จะปรากฏเมื่อร่างกฎหมายที่ผ่านกระบวนการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว และได้นำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็จะมีผลทำให้กฎหมายฉบับนั้น ๆ นำไปใช้บังคับได้ ซึ่งวันที่จะมีผลใช้บังคับนั้นหากไม่มีบทบัญญัติใดในกฎหมายระบุกำหนดเวลาใช้บังคับไว้ ก็ให้กฎหมายฉบับนั้นมีผลใช้บังคับนับจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาไป 1 วัน และในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายฉบับนั้นระบุวันใช้บังคับ เช่น 1 เดือน นับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก็ให้มีผลใช้บังคับเมื่อครบ 1 เดือนแล้ว

“การบังคับใช้ (Enforcement)” มีความหมายต่างไปจาก “การใช้บังคับ” คำว่า “การบังคับใช้” นั้น หมายถึง “บังคับ แปลว่า เอามาทำให้ศักดิ์สิทธิ์ เอามาทำให้สมจริง เอามาทำให้เกิดความขลัง” (สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2542, น. 151) นั่นคือ เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วหากเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังไม่ได้นำเอากฎหมายนั้นมาใช้ ก็ยังไม่ถือว่ามี การบังคับใช้แล้ว การบังคับใช้นั้นจะส่งผลทำให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้น เพราะหากผู้ใดไม่ทำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและถูกจับได้ หรือนัยหนึ่งถูกเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีหน้าที่ตามกฎหมายนำเอากฎหมายมาใช้ ก็จะส่งผลให้ผู้ทำผิดนั้นต้องรับโทษตามกฎหมายกำหนดไว้นี้ เป็นการบังคับใช้กฎหมาย

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าภาระหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ ก็คือการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค ซึ่งจะนำไปสู่การควบคุมการกระทำผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ตามความมุ่งหมาย ในเรื่องนี้นักอาชญาวิทยาได้พัฒนาแนวคิดทฤษฎีถึงการควบคุมพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมสังคมมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติและพิทักษ์คุ้มครองผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมตามหลักกฎหมายมหาชนในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎร
2. รัฐเป็นผู้ได้รับอาณัติมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของชุมชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด
3. การบังคับใช้กฎหมายจะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม (Justice of law) โดยปราศจากความลำเอียง

จากหลักเกณฑ์ทั้งสามประการแสดงให้เห็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือควบคุมการกระทำ ความผิดในสังคมที่สำคัญยิ่ง ความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคมจะเกิดขึ้นได้โดยประชาชนในสังคมเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างเที่ยงตรงและเป็นธรรม นอกจากนั้นก็ต้องกำหนดมาตรการป้องกันภัยทางสังคมโดยเด็ดขาดและยุติธรรม เพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักการ (Rule of law) ที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมเป็นไปตามความมุ่งหมายของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งได้แก่

1. ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งที่จะควบคุม ระงับและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาทั้งหลายที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญาตามทฤษฎีนี้จะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและเป็นการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งจะเริ่มต้นตั้งแต่การสืบสวน ก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องร้องยังศาล การพิจารณาคดีพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายตามขั้นตอนจนถึงการพิจารณาคดีของศาล ตามทฤษฎีนี้การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นศาลมีอยู่น้อยมาก เนื่องจากมุ่งหมายให้การดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ เน้นการวินิจฉัยคดีให้เสร็จสิ้นไปตั้งแต่ขั้นตอนต้น ๆ ของกระบวนการ

การยุติธรรม อันได้แก่ ตำรวจและอัยการ อันทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับการปลดปล่อยโดยเร็ว และในขณะเดียวกันก็จะทำให้การดำเนินคดีกับผู้ต้องหา มีพยานหลักฐานแน่นแฟ้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายตามที่ทฤษฎีนี้ยึด

2. ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process) การบังคับใช้กฎหมายตามทฤษฎีนี้ยึดเอากฎหมายเป็นหลัก กล่าวคือการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยจะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ ทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมของหน่วยงานชั้นต้นที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และเห็นว่าต้องจัดให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการก่อน การดำเนินการนั้นต้องกระทำโดยเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรม เพราะฉะนั้นทฤษฎีนี้จึงถือว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่จะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาพิพากษาชี้ชัดแล้วว่ามีความผิดจริง นอกจากนั้นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาจะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างครบถ้วน และทฤษฎีนี้ยอมรับว่ามีแต่องค์กรผู้พิพากษาที่เป็นกลางเท่านั้นที่จะเชื่อถือได้สำหรับการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ศาลอีกเช่นกันที่จะคอยทบทวนวิธีการที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายชั้นต้นสืบเสาะมาเองว่าได้มาโดยเป็นธรรมหรือไม่ซึ่งศาลจะแสดงถึงข้อผิดพลาดเหล่านี้ให้ประชาชนได้รับทราบ

อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐก็มีได้บังคับใช้กฎหมายตามแนวความคิดของทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง แต่มักจะใช้ทฤษฎีทั้งสองอย่างผสมผสานกัน โดยคำนึงถึงสภาพการกระทำผิดในสังคมเป็นหลัก สังคมใดที่มีปัญหาอาชญากรรมรุนแรงก็มักจะใช้ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมเป็นหลักและเสริมด้วยกระบวนการยุติธรรม ในขณะเดียวกันสังคมที่มีปัญหาอาชญากรรมน้อยก็มักจะใช้ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมนำหน้าและตามด้วยทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรมโดยการบังคับใช้กฎหมาย

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่เน้นในเรื่องการใช้กฎหมายและการลงโทษนั้น เป็นแนวทางที่มาจากความเชื่อของสำนักความคิดทางอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิกที่เชื่อว่าคนทำผิดเพราะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือการลงโทษเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพหรือมีโทษที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิด ทำให้โทษและกฎหมายไม่มีผลในการข่มขู่ยับยั้ง

จึงทำให้ผู้กระทำผิดกล้าเสี่ยงที่จะกระทำผิด เพราะมนุษย์มีเจตจำนงเสรี (Free Will) คือ มีเหตุผลที่จะคิดไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียจากการกระทำผิดของตน หากทำแล้วคุ้มค่าก็จะเลือกกระทำ หากไม่คุ้มค่าก็จะไม่ทำ ดังนั้น หากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพก็เท่ากับทำให้โอกาสที่จะทำให้อันตรายต่อประชาชนจากการกระทำผิดมีมากกว่าโอกาสที่จะถูกจับกุมลงโทษ มนุษย์ก็จะเลือกทำผิดโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมตามแนวทางนี้ จึงต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้คนที่คิดจะกระทำผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำผิด

วิธีการในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพก็โดยผ่านการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งก็หมายความว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ที่จะต้องประสานกันในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และมีโทษที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้คนเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิด ความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และการมีโทษที่เหมาะสมสำหรับการบังคับใช้กฎหมายนั้น แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความแน่นอน

การทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนนั้น หมายความว่า จะต้องทำให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสที่จะถูกจับกุมและลงโทษเมื่อมีการกระทำความผิด หากเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้กระทำความผิดสามารถหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมลงโทษไปได้แล้ว ผู้กระทำผิดและบุคคลทั่วไปที่คิดจะกระทำก็จะไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะคิดว่ามีโอกาสที่จะหลุดรอดจากการถูกจับกุมไปได้และคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด เนื่องจากมีแต่โอกาสจะได้ประโยชน์จากการกระทำความผิด แต่ผลเสียไม่มีหรือมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นน้อย

การที่จะประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนเพียงไรนั้น มาตรวัดประการหนึ่งที่น่ามาใช้ได้คือ อัตราการจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายซึ่งคำนวณจากคดีที่เกิดขึ้นทั้งหมดกับคดีที่ตำรวจสามารถจับกุมได้หากอัตราการจับกุมผู้กระทำผิดได้อยู่ในระดับสูงแสดงว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนสูง ในทางตรงกันข้ามหากอัตราการจับกุมผู้กระทำผิดได้ในระดับต่ำแสดงว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนต่ำ ยิ่งในคดีที่โอกาสถูกจับกุมมีน้อย ผู้กระทำความผิดจะยิ่งกล้าเสี่ยงที่จะกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น หากจะทำให้คนทั่วไปไม่กล้าทำผิดจะต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนขึ้น คือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะต้องสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างแน่นอน

2. การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความรวดเร็ว

การที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนแล้วจะต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความรวดเร็วด้วย ที่ว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความรวดเร็ว นั้นหมายความว่า จะต้องมีการจับกุมลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างรวดเร็วภายหลังจากการกระทำความผิด โดยเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องมีการจับกุมลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้เห็นผลทันตาภายหลังกระทำความผิด การบังคับใช้กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายจึงจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดได้ หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแต่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว หรือจับกุมผู้กระทำความผิดได้ในอีก 3 ปี ต่อมา ประชาชนก็จะลืมเหตุการณ์ดังกล่าวไปแล้ว จึงคล้ายกับว่าผู้กระทำความผิดไม่ถูกจับกุมลงโทษ หรือในกรณีที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างรวดเร็วแต่การดำเนินคดีฟ้องร้อง และการพิจารณาคดีใช้เวลา 3-4 ปี ผู้กระทำความผิดจึงจะถูกลงโทษ ก็จะส่งผลในการข่มขู่ยับยั้งของการบังคับใช้กฎหมายต่ำลง

3. การบังคับใช้กฎหมายต้องยึดหลักความเสมอภาค

การบังคับใช้กฎหมายต้องยึดหลักความเสมอภาค กล่าวคือ จะต้องบังคับใช้กฎหมายโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติจะต้องปฏิบัติด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องฐานะ อำนาจ ตำแหน่ง ศาสนา เชื้อชาติ สีผิว และอื่น ๆ มิฉะนั้น การบังคับใช้กฎหมายจะไม่มีผลในการข่มขู่ยับยั้งหรือทำให้ผลในการข่มขู่ยับยั้งลดลง

การที่การบังคับใช้กฎหมายโดยไม่เท่าเทียมกันจะมีผลทำให้ผลในการข่มขู่ยับยั้งลดลงนั้น เนื่องจากผู้ที่คิดว่าตนมีอภิสิทธิ์หรือจะเป็นผู้ได้รับยกเว้นในการถูกจับกุมลงโทษจะไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เพราะคิดว่าเมื่อทำผิดแล้วจะสามารถหลุดรอดหรือได้รับการละเว้นในการบังคับใช้กฎหมายได้ นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ยังเป็นการเปิดช่องทางให้มีข้อยกเว้น หรือข้อแก้ตัวในการหลบหลีกจากการถูกดำเนินคดีลงโทษได้ ซึ่งจะมีผลตามมา คือ ทำให้คนไม่เกรงกลัวการบังคับใช้กฎหมาย ดังที่ เบ็คคาเรีย ประมาจารย์ทางอาชญวิทยาท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังนั้นไม่ว่าผู้ใดกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันจะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน” กล่าวอีกนัยหนึ่ง การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษจะต้องกระทำอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึง “การกระทำความผิด” มิใช่ “ผู้กระทำความผิด”

4. การบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลในการช่มชู้ยบยับยั้งหรือไม่ นั่น อยู่ที่บทลงโทษ ถ้าบทลงโทษไม่รุนแรง หรือมีบทลงโทษที่เบา ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิด และคนทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดจะมากกว่าผลร้ายที่ได้รับจากการถูกลงโทษ ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่คุ้มค่าต่อการเสี่ยง เรื่องนี้ เบ็คคาเรีย ได้กล่าวเน้นเอาไว้ว่า “การลงโทษจะต้องให้เป็นอัตราส่วนกับการกระทำความผิด” กล่าวคือ โทษที่จะลงนั้นจะต้องมากพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกสูญเสียเกินกว่าประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม ดังนั้น การที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลทำให้เกิดความเกรงกลัวจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547, น. 61-65)

หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม

1. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อำนาจหน้าที่ของกรมควบคุมมลพิษตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545 กำหนดให้กรมควบคุมมลพิษ มีภารกิจเกี่ยวกับการกำกับดูแล อำนาจการ ประสานงาน ติดตามและประเมินผล เกี่ยวกับการฟื้นฟู คุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอความเห็นเพื่อจัดทำนโยบาย และแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการควบคุมมลพิษ
2. เสนอแนะการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด
3. จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรการในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ
4. ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษ
5. พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมสำหรับระบบต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการกากของเสีย สารอันตราย คุณภาพน้ำ อากาศ ระดับเสียง และความสั่นสะเทือน
6. ประสานงานและดำเนินการเพื่อฟื้นฟู หรือระงับเหตุที่อาจเป็นอันตรายจากมลพิษในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนมลพิษ และประเมินความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
7. ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการมลพิษ

8. ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในด้านการจัดการมลพิษ

9. ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ด้านมลพิษ

10. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ด้านการควบคุมมลพิษและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

11. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมควบคุมมลพิษแบ่งส่วนราชการ โดยแบ่งเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่ออธิบดีปฏิบัติงานหลักในการตรวจสอบและบังคับการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการควบคุมมลพิษ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ฝ่ายตรวจและบังคับการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบและบังคับการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านมลพิษ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. รับเรื่องร้องทุกข์ด้านมลพิษ ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาวินิจฉัย

3. ดำเนินการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านมลพิษ

4. ดำเนินการเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นของรัฐหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

5. รวบรวม จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านมลพิษและที่เกี่ยวข้องของแหล่งกำเนิดมลพิษต่อสาธารณะ

6. ประสานการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในการตรวจสอบและควบคุมมลพิษ

7. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตาม และบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านมลพิษ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่ภาครัฐและภาคเอกชน

8. สนับสนุนและดำเนินความร่วมมือในการกำกับดูแลด้านมลพิษกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

กองนิติการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
2. ให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
3. ประเมินผลและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษ
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และคำสั่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
5. ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางแพ่งอาญา งานคดีปกครองและงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม
6. อบรม เผยแพร่ และให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษแก่ภาครัฐ และเอกชน
7. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

2. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำบาดาล ดำเนินการ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาล พัฒนาศักยภาพ กำหนดมาตรฐาน และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอแนะนโยบาย แผน มาตรการบริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
2. ควบคุม กำกับ ดูแล เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
3. ดำเนินการสำรวจ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
4. ติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบ การบริหารจัดการ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาทรัพยากรน้ำบาดาล
5. ศึกษา วิจัย และพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล

6. เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำบาดาล
7. ตรวจสอบ วิเคราะห์คุณภาพน้ำบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม
8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่

กระทรวงหรือครุรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ฟื้นฟูน้ำบาดาล
2. เฝ้าระวังระดับน้ำและคุณภาพน้ำบาดาล
3. ป้องกันและแก้ไขวิกฤติน้ำบาดาล และผลกระทบต่อแหล่งน้ำบาดาลและสิ่งแวดล้อม
4. ศึกษา วิจัย การอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
5. ตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม
6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่

ได้รับมอบหมาย

3. กรมประมง

กรมประมงมีภารกิจเกี่ยวกับการศึกษา วิจัยและพัฒนาด้านการประมงเพื่อการจัดการทรัพยากรประมง ควบคุมการทำประมง และการผลิตสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ประมงที่มีมาตรฐาน ถูกสุขอนามัยให้มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ตลอดจนใช้ทรัพยากรประมงและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืน โดยกรมประมงมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการประมง กฎหมายว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย กฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบกิจการแพปลา กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง การปรับปรุงพันธุ์ การผลิต การขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ปลาสวยงาม พรรณไม้น้ำ อาหารสัตว์น้ำ สุขภาพสัตว์น้ำ เครื่องมือประมง และวิชาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดและรับรองมาตรฐานแหล่งเพาะเลี้ยงและแหล่งผลิตให้มีคุณภาพและถูกสุขอนามัย

3. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย รวมทั้งการสำรวจและวิจัยแหล่งทำการประมงทั้งในและนอกน่านน้ำไทยเพื่อความปลอดภัยและบริหารจัดการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ

4. กำหนดมาตรการในการทำการประมงและการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำ ควบคุม ป้องกันและปราบปรามการทำการประมงในแหล่งน้ำจืดและทะเล การค้าสัตว์น้ำให้เป็นไปตาม กฎหมาย

5. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการเก็บรักษา การแปรรูปสัตว์น้ำ การวิเคราะห์ ตรวจสอบ รับรองคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัยและ สุขลักษณะ

6. ศึกษา วิจัย และพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง ส่งเสริมและพัฒนา อาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า การทำการประมง การแปรรูปสัตว์น้ำ และอาชีพที่เกี่ยวข้องให้มีความมั่นคง และเป็นความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศแก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร และประชาชนที่สนใจ

7. ดำเนินการเกี่ยวกับการประมงระหว่างประเทศในด้านวิชาการ สืบรวจและวิจัย แหล่งทำการประมงนอกน่านน้ำไทย การลงทุนด้านการประมงในต่างประเทศและกิจการด้าน ต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

8. พัฒนาระบบข้อมูลด้านการประมง จัดระบบการสำรวจ การจัดเก็บและการใช้ประโยชน์ ข้อมูล และบริการสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป

9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมประมงหรือ ตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมประมง แบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

ราชการบริหารส่วนกลาง

1. สำนักงานเลขาธิการกรม
2. กองการเจ้าหน้าที่
3. กองคลัง
4. กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ
5. กองประมงต่างประเทศ
6. กองแผนงาน
7. กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ
8. ศูนย์สารสนเทศ
9. สถาบันวิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ
10. สำนักบริหารจัดการด้านการประมง
11. สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง
12. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง

13. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

14. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด

ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

สำนักประมงจังหวัด

สำนักบริหารจัดการด้านการประมง มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ การทำประมงในแหล่งน้ำจืด แหล่งการทำประมงในทะเลเพื่อกำหนดมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
2. ศึกษา วิเคราะห์ด้านการค้าสัตว์น้ำ เพื่อกำหนดมาตรการ ควบคุม และตรวจสอบการค้าสัตว์น้ำให้เป็นไปตามกฎหมาย
3. ควบคุม ป้องกัน และปราบปรามการทำประมงในแหล่งน้ำจืด แหล่งทำการประมงทะเล และการค้าสัตว์น้ำให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประมง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการประมง ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
5. ปรับปรุง แก้ไข ยกร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศและคำสั่งต่าง ๆ รวมทั้งวินิจฉัยและเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการประมงและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง งานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม
7. สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการให้ใช้ทรัพยากรประมงอย่างถูกวิธี และมีใช้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการบริการแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ชาวประมง
8. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

4. กรมชลประทาน

กรมชลประทานมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอโดยการจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการจัดให้ได้มาซึ่งน้ำ หรือกักเก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม การพลังงาน การสาธารณสุข โภค หรือการอุตสาหกรรม

2. ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ความปลอดภัยของเขื่อนและอาคารประกอบ และการคมนาคมทางน้ำซึ่งอยู่ในเขตชลประทาน ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นแผนงานประจำปีของกรมชลประทาน

3. จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

4. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมชลประทาน หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมชลประทาน แบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขาธิการกรม
2. กองการเงินและบัญชี
3. กองกฎหมายและที่ดิน
4. กองแผนที่
5. กองพัสดุ
6. ศูนย์สารสนเทศ
7. สำนักเครื่องจักรกล
8. สำนักโครงการขนาดใหญ่
9. สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง
- 10.-25. สำนักชลประทานที่ 1-16
26. สำนักบริหารโครงการ
27. สำนักพัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารงานบุคคล
28. สำนักวิจัยและพัฒนา
29. สำนักสำรวจด้านวิศวกรรมและธรณีวิทยา
30. สำนักออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม
31. สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ

กองกฎหมายและที่ดิน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายว่าด้วยการชลประทานและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม

2. ดำเนินการเกี่ยวกับการจกกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อการชลประทาน

3. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

5. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคม

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคม มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม การพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำและการพาณิชยนาวี ให้มีการเชื่อมต่อกับระบบการขนส่งอื่น ๆ ทั้งการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า ท่าเรือ อุโมงค์เรือ กองเรือไทย และกิจการเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้ประชาชน ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และปลอดภัย ตลอดจนการสนับสนุนภาคการส่งออกให้มีความเข้มแข็ง โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยเรือไทย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันเรือโดนกัน กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชยนาวี และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษา และวิเคราะห์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางน้ำ

3. ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายระบบการขนส่งทางน้ำและการพาณิชยนาวี

4. ดำเนินการจัดระเบียบการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวี

5. ร่วมมือและประสานงานกับองค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านการขนส่งทางน้ำ การพาณิชยนาวี และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศ

6. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี แบ่งส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขานุการกรม

2. กองคลัง

3. กองตรวจเรือ

4. กองทะเบียนเรือ

5. กองนิติการ

6. กองนำร่อง

7. กองวิชาการและวางแผน

8. ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี

9. สำนักความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมทางน้ำ
- 10.-16. สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 1-7
17. สำนักพัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำ
18. สำนักส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวี
19. สำนักสำรวจและวิศวกรรม

สำนักความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมทางน้ำ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม ตรวจสอบ และปราบปราม เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยเรือไทย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันเรือโดนกัน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดตามกฎหมายดังกล่าว
2. ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดมิให้ล่วงล้ำลำน้ำหรือกีดขวางทางเดินเรือ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านสภาวะแวดล้อมทางน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรม
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบความรู้ผู้ทำการในเรือ การจดทะเบียนควบคุมคนประจำเรือและการออกหนังสือคนประจำเรือ รวมทั้งการจ้างและการเลิกจ้างคนประจำเรือ
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

6. กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

กรมโยธาธิการและผังเมือง มีภารกิจเกี่ยวกับงานด้านผังเมืองระดับต่าง ๆ การโยธาธิการ การออกแบบการก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์ประกอบโครงสร้างพื้นฐานในด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐาน การก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. วางและจัดทำผังเมืองประเภทอื่น ๆ ตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย หรือตามที่ส่วนราชการอื่นร้องขอ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองนั้น ๆ
3. ดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางผัง วิจัย การติดตาม ประเมินผล และพัฒนามาตรฐานด้านการผังเมืองและโยธาธิการ รวมทั้งการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน และคู่มือด้านการผังเมืองและโยธาธิการ
5. ดำเนินการเกี่ยวกับการวางผัง ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้าง บูรณะเมืองหรืออาคาร และสิ่งก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐ
6. ให้บริการและคำปรึกษาเกี่ยวกับงานออกแบบ งานก่อสร้าง และงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมแก่หน่วยงานต่าง ๆ
7. ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบ การก่อสร้างและควบคุมอาคาร ก่อสร้างอาคาร และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการบูรณะและบำรุงรักษา
8. ดำเนินการประสาน กำกับ ดูแล สนับสนุนและพัฒนาให้เป็นไปตามผังเมือง รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น
9. ดำเนินการพัฒนาระบบและบริหารข้อมูลการผังเมืองและโยธาธิการ
10. ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่นด้านการผังเมืองและโยธาธิการ
11. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่ กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมโยธาธิการและผังเมือง แบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

ราชการบริหารส่วนกลาง

1. สำนักงานเลขาธิการกรม
2. กองการเจ้าหน้าที่
3. กองคลัง
4. กองแผนงาน
5. กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
6. กองนิติการ
7. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
8. สถาบันพัฒนามูลากรด้านการพัฒนาเมือง
9. สำนักควบคุมการก่อสร้าง

10. สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร
11. สำนักผังประเทศและผังภาค
12. สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ
13. สำนักพัฒนามาตรฐาน
14. สำนักวิศวกรรมผังเมือง
15. สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ
16. สำนักสถาปัตยกรรม
17. สำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง

ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

กองนิติการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมและสัญญา งานเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ งานเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม
3. ดำเนินการเกี่ยวกับงานพิจารณาอุทธรณ์ งานวางทรัพย์ และงานสอบสวน ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย การศึกษาการวิเคราะห์ และพัฒนากฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม
5. กำกับ ตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

7. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กรมอนามัยมีภารกิจในการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี โดยมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อยืนยันให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการดูแลตนเอง ครอบครัวและชุมชน รวมถึงตลอดถึงการสนับสนุน

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพโดยถ้วนหน้า โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีการสร้างเสริมสุขภาพ และการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
3. กำหนดและพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานและกฎเกณฑ์ รวมทั้งการรับรองมาตรฐาน การสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อสุขภาพ
4. พัฒนาระบบและกลไกเครือข่ายในการเฝ้าระวัง และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับโครงการหรือกิจการใด ๆ
5. พัฒนาระบบและกลไกการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบ
6. ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้และเทคโนโลยีการสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อสุขภาพและการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน
7. ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถและการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน
8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกรมอนามัย หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมอนามัยแบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. กองการเจ้าหน้าที่
3. กองคลัง
4. กองทันตสาธารณสุข
5. กองแผน
6. กองโภชนาการ
7. กองสุขภาพิบาลชุมชนและประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
8. กองสุขภาพิบาลอาหารและน้ำ
9. กองอนามัยการเจริญพันธุ์
10. กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
- 11.-22. ศูนย์อนามัยที่1-12

23. สำนักส่งเสริมสุขภาพ

24. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาระบบกลไก มาตรฐาน รูปแบบ และวิธีการจัดการเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพตามลักษณะของชุมชน
2. ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ
3. สนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งร่วมกับภาคีทุกระดับในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพตามลักษณะของชุมชน
4. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

8. กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการกำกับควบคุมดูแลให้โรงงานต่าง ๆ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กรมโรงงานอุตสาหกรรมรับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในการออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงเพื่อควบคุมมิให้โรงงานประกอบกิจการในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยทั่วไปซึ่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยจัดตั้งศูนย์บริการเพื่อการลงทุน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. จัดทำและประสานแผนงานของกรมให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง กำกับ เฝ้าระวัง ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานในสังกัด กรม ควบคุม กำกับและดูแลการดำเนินงานของโรงงานเอกชนแลโรงงานอุตสาหกรรมในสังกัดของกรมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามสัญญาหรือข้อบังคับ
3. ศึกษา พัฒนา การประกอบกิจการโรงงาน ความปลอดภัย สุขอนามัย การกำจัดของเสีย การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน
4. ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูล และสารสนเทศ ด้านโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องจักร สารเคมี วัตถุอันตราย และสารระเหยของประเทศ

5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักควบคุมและตรวจโรงงาน 1-4 มีอำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
2. ตรวจการทั่วไป เพื่อให้ผู้ประกอบการโรงงานปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล และมติของคณะรัฐมนตรี
3. ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงงานและเสนอแนะ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อมรวมทั้งความเสี่ยงภัยที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน
4. ปฏิบัติร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

9. กรุงเทพมหานคร

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้กำหนดหน้าที่ของกรุงเทพมหานครไว้หลายประการตามมาตรา 89 แต่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ

1. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
4. การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
5. การสาธารณสุขและการอนามัยครอบครัว

ตารางที่ 2.2
รายการหน่วยงานและกฎหมายที่หน่วยงานมีหน้าที่
บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

หน่วยงาน	กฎหมาย
กรมควบคุมมลพิษ	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
กรมอนามัย	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
กรมประมง	พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490
กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520
กรมชลประทาน	พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485
กรมโยธาธิการและผังเมือง	พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
กรุงเทพมหานคร	พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หากพิจารณาการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษซึ่งศึกษาปัญหามลพิษด้านต่าง ๆ อันประกอบด้วยการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง : ศึกษาเฉพาะกรณีน้ำเสียจากชุมชน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาวะการณ์คุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมน้ำเสีย จากชุมชนที่ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดจนศึกษาหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบันมีอยู่อย่างไม่เป็นเอกภาพ ดังนั้นจึงมีผลต่อองค์กรต่าง ๆ ที่บังคับใช้กฎหมายนั้น ข้อเสนอแนะ คือ สมควรมีกฎหมายโดยตรงในการควบคุมคุณภาพน้ำใน แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง การจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลแหล่งน้ำสาธารณะและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็มีส่วนจำเป็นด้วย (สุภาพร เนตรเขียน, 2534)

และการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมลพิษจากเรือกล : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือกลในคลองแสนแสบ ซึ่งการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมลพิษจากเรือกล โดยศึกษาเรือกลในคลองแสนแสบเป็นตัวอย่างในการวิจัย ผลการวิจัย พบว่าปัญหาลิ่งแวดล้อมที่เกิดจากเรือกลประกอบด้วย (1) มลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน (2) มลพิษทางน้ำ (3) มลพิษทาง อากาศ (4) การพังทลายของดิน และ (5) อุบัติเหตุจากเรือหางยาว ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขได้พิจารณาจากระดับ ความรุนแรงของปัญหา ดังนี้ 1. แก้ไขปรับปรุง เนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้องและบทกำหนดโทษ และกฎหมายลำดับรอง เพื่อการควบคุมปัญหามลพิษทางเสียงและความสั่น สะเทือน ตลอดจนอุบัติเหตุทางน้ำ 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง "กองทุนคลอง" เพื่ออนุรักษ์และ พัฒนาคลอง 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการจัดเตรียมถังหรือสร้างบ่อน้ำ สำหรับรับน้ำมันทิ้งจากเรือ เพื่อลดปัญหา มลพิษทางน้ำ 4. ปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซลให้มีคุณภาพสากล เพื่อลดปัญหามลพิษ ทางอากาศ (สมชาย ธรรมสุทธิวัฒน์, 2536)

เทวพงษ์ สุดแดน (2536) ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมปัญหาน้ำจากสนามกอล์ฟ ซึ่งการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายใน การป้องกัน และ ควบคุมปัญหาน้ำจากสนามกอล์ฟ ผลการวิจัยพบว่า การขยายตัวของธุรกิจสนามกอล์ฟเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาน้ำ จากสนามกอล์ฟ ซึ่งเป็นกิจการที่มีส่วนรับผิดชอบต่อปัญหาวิกฤติการณ์น้ำของ ประเทศไทยในขณะนี้ ปัญหาจากสนามกอล์ฟเกี่ยวกับน้ำ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ปัญหาการแย่งน้ำจากแหล่งน้ำ ชลประทาน แหล่งน้ำ สาธารณะและน้ำบาดาล 2) ปัญหาการสะสมของสารตกค้างในน้ำ ปัญหา ทั้ง 2 ประการดังกล่าวนี้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายโดยตรงที่จะนำมาใช้บังคับตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงพิจารณหาแนวทางเพื่อดำเนินการควบคุม มิให้เกิดผลเสียดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเสนอแนะมาตรการดังนี้ 1) มาตรการในการควบคุมสนามกอล์ฟ โดยจัดให้มีคณะกรรมการควบคุมการจัดการน้ำและหน่วยงานที่รับผิดชอบควบคุมการขออนุญาตจัดทำโครง การสนามกอล์ฟ 2) มาตรการในการป้องกัน ได้แก่ ให้สนามกอล์ฟ จัดการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ, การนำวิธีการ "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย" มาใช้สำหรับการบำบัดน้ำเสียรวม รวมถึงการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมใน กิจการที่จะขออนุญาตให้ทำโครงการสนามกอล์ฟ 3) มาตรการในการแก้ไข คือ การให้ผู้ดำเนินการสนามกอล์ฟรับภาระจ่ายค่าจัดการฟื้นฟูแหล่งน้ำสาธารณะที่เสียหายจากสนามกอล์ฟที่ดำเนินการโดยฝ่ายรัฐ

และการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมของเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณี การจัดการปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า อำนาจหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นซึ่งรวมถึงเทศบาล ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดกรอบนโยบาย

ไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะการกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองโดยคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นแก่ ท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยการกระจายอำนาจต้องมีสาระในการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่าง ส่วนกลางกับท้องถิ่นให้ชัดเจน และ จัดสรรสัดส่วนภาคีอำนาจระหว่างรัฐกับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม (มาตรา 284) และในเรื่องอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในเรื่องสิ่งแวดล้อมรัฐธรรมนูญกำหนดให้ตรากฎหมายให้ท้องถิ่น มีอำนาจจัดการ บำรุงรักษาสีสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต และสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ด้วย (มาตรา 290) ในเรื่องปัญหาน้ำเสียจากโรงงาน จากการวิจัยพบว่า ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำซากในเขตเทศบาล และเขตองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหลายแห่งแม้จะมีกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 อยู่ แต่จากการศึกษาวิจัย กฎหมายดังกล่าวพบว่า กฎหมายโรงงานมิได้ให้อำนาจเทศบาลไว้ แต่เป็นอำนาจของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ทั้งไม่มีการมอบอำนาจให้เทศบาลในฐานะ องค์กรท้องถิ่นเข้าไปดูแล ดังนั้นผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะในที่นี้ ดังต่อไปนี้ (1) รัฐบาลต้องเร่งรัดในการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (organic law) กำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับเทศบาล หรือองค์กรอื่นให้ชัดเจนเพื่อให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ของตนเองในอันที่จะจัดการปัญหาน้ำเสียจากโรงงานได้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ (2) ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ที่บัญญัติไว้เดิมไม่เป็นไปตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ในเรื่องความเป็นอิสระในการบริหารราชการของเทศบาลตาม หลักการกระจายอำนาจ ต้องมีการทบทวนแก้ไขให้ถูกต้องชัดเจนขึ้น (3) ควรแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้เทศบาลต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทในการสงวนรักษาสีสิ่งแวดล้อม ของ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้วย (4) การที่ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานเกิดเป็นปัญหารื้อซากส่วนหนึ่งเชื่อได้ว่า เนื่องจากผู้กระทำผิดเห็นว่าเป็นปัญหาเล็กน้อย จึงควรกำหนดค่าเสียหายทางแพ่ง และ กำหนดโทษทางอาญาให้สูงขึ้น (5) การแก้ปัญหา น้ำเสียจากโรงงานต้องอาศัยความร่วมมือจากราษฎรอย่างใกล้ชิดติดตามหลัก Participated Democracy เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ดังนั้น การศึกษาวิจัยหาแนวทาง หรือวิธีการในการให้เอกชนมีส่วนร่วมในลักษณะองค์กร ร่วมภาครัฐเอกชน (Joint-Venture) จึงเป็นสิ่งที่ต้องร่วมกันศึกษาวิเคราะห์หาแนวทาง ที่เหมาะสมต่อไป (ชนิษฐา ฤทธิศาสตร์, 2541)

และการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมคุณภาพน้ำคูคลองจากแหล่งชุมชนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง คุณภาพน้ำของแม่น้ำคูคลองในกรุงเทพมหานคร มาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพน้ำในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำมามาตรการ ทางกฎหมายมาบังคับใช้ในการควบคุมคุณภาพน้ำเสียที่เกิดจากชุมชนในกรุงเทพมหานครสำเร็จหรือล้มเหลว โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในด้านความชัดเจนของกฎหมายที่ใช้ในการควบคุม คุณภาพน้ำ และการบริหารจัดการขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพน้ำมีผลต่อการใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมคุณภาพน้ำจากแหล่งชุมชนของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย คุณภาพน้ำของแม่น้ำคูคลองในกรุงเทพมหานคร มีสภาพเน่าเสีย มีปริมาณความสกปรกของ สารอินทรีย์สูงและมีปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มาตรการทางกฎหมายในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมในการรักษาคุณภาพน้ำจากแหล่งชุมชน ของกรุงเทพมหานคร ยังไม่มียผลในการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ เนื่องจาก กฎหมายยังไม่มี ความชัดเจน และยังไม่มีความสมบูรณ์ ในหลายมาตรา ยังไม่ได้กำหนดเป็นกฎกระทรวง และการควบคุมคุณภาพน้ำยังขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อม อื่นหลายประการทั้งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ข้อเสนอแนะ 1. มาตรการทางกฎหมาย ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขกฎหมายในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนให้สมบูรณ์ และออกกฎกระทรวงต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม 2. กรณีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (PPP) ควรให้การประสานครหลวงเป็นผู้ดำเนินการ 3. เจ้าหน้าที่จะต้องมีความตระหนัก มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนโดยเคร่งครัด ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างจริงจังกับผู้กระทำผิด โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีระบบการตรวจสอบที่โปร่งใส 4. ต้องมีมาตรการการปลูกฝัง ค่านิยมและจิตสำนึกให้แก่ประชาชน เยาวชนรุ่นใหม่ ให้มีความตระหนัก มีความรักและหวงแหนในทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (โกศล โกกิลกนิษฐ, 2543)

หากพิจารณาการศึกษาที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ดังที่มีการศึกษา มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเล ตามอนุสัญญาประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งการวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย กฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่นานาประเทศยอมรับทั่วไปเพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง มาตรการกฎหมายของไทยให้มีความเหมาะสมกับการ ป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลในอ่าวไทย การศึกษาพบว่า 1.มาตรการทางกฎหมายของไทย เกี่ยวกับการป้องกัน และควบคุมมลพิษทางทะเลยังขาดความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และข้อบังคับ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับเขต อำนาจอรัฐ อำนาจหน้าที่ขององค์กร มาตรการ ทางกฎหมายในทางอาญาและทางแพ่ง ดังนั้นจึงสมควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ นี้อย่างเร่งด่วน 2. การป้องกัน

และควบคุมมลพิษทางทะเลในอ่าวไทย ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นทะเลกึ่งปิด (Semi-enclosed sea) จะบังเกิดผลยิ่งขึ้นได้ด้วยการอาศัยความร่วมมือจากรัฐต่าง ๆ ในภูมิภาคทั้งสมาชิกและไม่ใช่มหาชิกของอาเซียนซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจที่จะร่วมมือต่อกัน และจะทำให้เกิดมาตรฐานการป้องกันและควบคุมมลพิษที่ทัดเทียมกันในภูมิภาคและทัดเทียม มาตรฐานสากลตามความมุ่งหมายของอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และการประชุม สหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3 (UNCLOS III) (นลินี ญาณศิริ, 2537)

ในด้านการศึกษามาตรการทางกฎหมายกับการจัดการปัญหามลพิษด้านอื่น ๆ ก็ได้มีการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาพิษอันเนื่องมาจาก ยานพาหนะทางบก : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่านับตั้งแต่ประเทศไทยมีการรับเอาเอาการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในด้านการจัดการขนส่งให้เข้ามามีบทบาทในสังคม จำนวนรถยนต์ซึ่งถือเป็นยานพาหนะทางบกได้ทวีจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ จนกลายมาเป็นยานพาหนะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารถยนต์จะมีความสำคัญและมีคุณประโยชน์ต่อการดำรง ชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ก็ตาม แต่รถยนต์ก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น ปัญหาการขาดดุลการค้า ปัญหาการจราจร และที่สำคัญคือ ปัญหามลพิษอันเนื่องมาจากยานพาหนะทางบก ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน แม้ว่ารัฐบาลจะได้ใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการนำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการควบคุมมลพิษจากยานพาหนะทางบก จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการกำหนดแนวนโยบายและมาตรการในด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐควร กำหนดนโยบายและแผนงานด้านอุตสาหกรรมรถยนต์และการคมนาคมขนส่ง อันจะเป็นผลให้สามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตลอดจน การกำหนดแนวบรรทัดฐาน การปฏิบัติงานขององค์กรที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ การจัดวางนโยบาย ตลอดจนการกำหนดให้มีการนำแผนงานมุ่งสู่การปฏิบัติให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่นำมาใช้บังคับ ควรมีการปรับปรุงให้มีความเป็นเอกภาพ และมี สภาพบังคับที่เข้มงวด ตลอดจนไปถึงการบังคับใช้กฎหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รัฐควรจะเร่งให้มีการจัดตั้งกองทุนทดแทนสิ่งแวดล้อมขึ้นให้เป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นหลักประกันถึง สวัสดิการทางสังคมที่ประชาชนพึงจะได้รับ (สุภาวดี สุขมัน, 2534)

ส่วนในด้านมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้นได้มีการศึกษา เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษ ศึกษาจากกฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บ

ภาษี ซึ่งเป็นการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษ โดยศึกษาจากกฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บภาษี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงขั้นตอนการขออนุญาตตั้งโรงงานอุตสาหกรรม (2) ศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายภาษี ภาษีสรรพสามิต การดำเนินการจัดเก็บภาษี (3) ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนที่ให้ ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม (4) ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำเอาแนวทางในการจัดเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษโดยตรงมาใช้บังคับ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหา สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น มาตรการที่จะนำมาใช้และวิจัยนี้ จะเป็นการช่วยรัฐในการแก้ไขปัญหามลพิษ โดยให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระ ซึ่งจะศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2535 ประมวลรัษฎากร 2540 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัญหามลพิษที่เกิดจากภาคโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ได้ก่อปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและทางรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ทั้งนี้ในการควบคุมและแก้ไขปัญหายังขาดงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งในส่วนของผู้ก่อมลพิษหรือผู้ประกอบการเองนั้นพบว่ามีประเด็นข้อกฎหมายที่ไม่ได้มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในอันที่จะกำหนด ให้ผู้ก่อมลพิษเข้ามารับผิดชอบโดยตรงกับปัญหาดังกล่าวประกอบกับผู้ประกอบการเองยังขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในอันที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาร่วมกับภาครัฐ จากการวิจัยพบว่ามาตรการที่จะนำมาใช้บังคับให้ผู้ก่อมลพิษหันมาสนใจกับปัญหามลพิษที่เกิดจากภาคโรงงานอุตสาหกรรมคือ มาตรการในการจัดเก็บภาษีและพบว่าภาษีที่ได้มีการจัดเก็บในปัจจุบันยังไม่มีภาษีใดที่จัดเก็บจากการก่อมลพิษและเป็นการจัดเก็บเพื่อนำเงินภาษีที่จัดเก็บมาได้ไปบำบัดหรือฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมแก้ไขปัญหามลพิษ ฉะนั้นควรจะกำหนดกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมและแก้ไขปัญหามลพิษ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษ (พนิดา สันเทพ, 2542)

และในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ก็ได้มีการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีระบบอุทยานแห่งชาติทางบก ซึ่งพบว่า ปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติที่ได้รับการจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยว นับวันจะมีมากขึ้น หากไม่มีการควบคุมและจัดการที่ดีพอ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนศึกษาหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม ประกอบแนวทางและมาตรการด้านอื่น ๆ เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและคุ้มครองดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จากการศึกษาวิจัยโดยวิธีการค้นคว้าเนื้อหารายละเอียดของกฎหมาย และเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อจะทราบถึงปัญหาที่ทำให้อุทยานแห่งชาติเสื่อมโทรม พบว่ากฎหมายและการดำเนินงานของรัฐในเรื่องนี้ยังไม่มี

ประสิทธิภาพ เท่าที่ควรจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับอุทยานแห่งชาติ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ควรมีมาตรการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย แนวทางในการดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการ คือ ด้านการจัดการด้านกฎหมาย และด้านการบริหาร อันจะทำให้การป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ประสบความสำเร็จกว่าที่เป็นอยู่ (อารยา นุชนทะเสวี, 2537) และการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดการเพื่อการพิทักษ์แนวปะการัง ในประเทศไทย ซึ่งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมาย และอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังใน ประเทศไทย ตลอดจนถึงโอกาสและบทบาทในการเข้ามามี ส่วนร่วมเพื่อการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง โดยประชาชน ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่ใช้ใน การจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังในปัจจุบัน ยังคงมีข้อบกพร่องและไม่ครอบคลุมไปในการแก้ไขปัญหามบางประการ ตลอดจนกระบวนการในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการัง ส่วนบทบาทการดำเนินงานของ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการัง ทั้งองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนก็ยังคงขาดความชัดเจนไม่ต่อเนื่อง และขาดการประสานงานร่วมกันในลักษณะที่มี สหสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้แล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ในการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังมากเท่าที่ควรซึ่งสภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้กระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ แนวปะการังในประเทศไทยยังคงไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังคงมีข้อบกพร่องเพื่อให้มีความเหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และยังได้นำเสนอถึงแนวทางในการนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับควบคู่ไปกับการลงโทษตามกฎหมายต่อผู้ที่ทำลาย ทรัพยากรแนวปะการังตามกฎหมาย ตลอดจนแนวทางในการบังคับ ใช้กฎหมายเพื่อให้สามารถที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งการนำเสนอถึงแนวทางในการกำหนดบทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้อง กับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการัง เพื่อให้มีความชัดเจน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และได้นำเสนอถึงการนำเอา มาตรการในการจัดการทรัพยากรแนวปะการังที่มีความเหมาะสมมาปรับใช้ อาทิเช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง เป็นต้น หรือการเร่ง ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศแล้วก็จะยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ได้นำเอามา

ปรับใช้เพื่อให้ทรัพยากรแนวปะการังในประเทศไทยได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป (จรัสพงศ์ จักขุทิพย์, 2540)

การศึกษาวิจัยอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม โดยศึกษาวิเคราะห์ว่า การนำเอามาตรการทางอาญาที่เหมาะสมมาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งผลของการวิจัยพบว่าลักษณะของการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมสร้างความเสียหายและก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิตร่างกาย อนามัยและทรัพย์สินของประชาชน สังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดว่าเป็นอาชญากรรมต่อสิ่งแวดล้อมอันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ดังนั้น แนวความคิดในการนำกฎหมายอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ จึงมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาและเหมาะสมกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมาตรการทางอาญาที่นำมาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อมยังมีปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ควรปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางอาญาให้สอดคล้องกับลักษณะของความรุนแรงของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ควรมีการกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน การนำเอาหลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยเคร่งครัด (Strict Criminal Liability) ต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การนำมาตรการเสริมมาใช้ควบคู่กับมาตรการทางอาญาต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม การตั้งหน่วยงานพิเศษในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม และควรเพิ่มบทบาทของประชาชนในคดีสิ่งแวดล้อม เช่น การนำเอาหลักการเรื่อง "Citizen Suit" และ "Class Action" มาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม (เอกชัย ฤทธิภักดี, 2538)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่าในปัจจุบันมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำอยู่เป็นจำนวนมาก และมีหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากเช่นกัน รวมทั้งผลของการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาั้นยังไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำตลอดมา โดยปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายนั้นมีอยู่สองประการ คือ การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย และบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ที่ผ่านมามีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ยังไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้ปัญหาการกระทำผิดอันเป็นการก่อมลพิษทางน้ำยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน